Бухы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ,
АДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

№ 219 (16442) | 1983 оной сентябриин 23, пятница | Сэн 3 мүнгэн.

ЭБ НАЙРАМДАЛАЙ, АРАДУУДАЙ ЛЮУЛГУЙ БАЙДАЛАЙ ТҮЛӨӨ

Эрхэ сүлөөгэйнгөө, бэеэ даагһан байдалайнгаа түлөө, Дунда Зүүн зүгтэ бата эб найрамдал хангахын түлөө Палестинын араб арадай эрэлхэг тэмсэлдэ Палестинын элитэ мэдээжэ поэт Махмуд Дервиш бухы бэлиг шадабаряа, эршэ хүсэеэ, зохёохы ажал ябуулгаяа зорюулһан байна. Элитэ ехэ габьяатай байһанайнгаа түлөө тэрэ «Арадуудай хоорондо эб найрамдал бэхижүүлһэнэй түлөө» Уласхоорондын Ленинскэ шанда хүртэһэн байгаа.

Сентябриин 21-дэ Кремлиин Свердловско зал соо болоһон баярай суглаан дээрэ совет олониитын түлөөлэгшэд нэрьемэ альга ташалга доро Уласхоорондын Ленинскэ шангуудые олгохо комитедэй түрүүлэгшэ академик Н. Н. Блохин М. Дервиштэ лауреадай диплом болон алтан медаль барюулба. Үндэр шагналда хүртэһэнтэйнь дашарамдуулан, тэрэ поэдые халуунаар амаршалаад, элүүр энхэ ябахыень, саашадаашье ажал ябуулгадаа ехэ амжалтануудые түйлахыень хүсөө.

Үндэр дээдын шагналайнь түлөө М. Дервиш үнэн зүрхэнһөө баяр баясхалан хүргэһэн байна. (ТАСС).

УРГУУЛҺАН БУХЫ ЮУМЭЕЭ СҮМ ХУРЯАЯ!

УРМА ЗОРИГТОЙГООР

Таряа хуряалгын хүдэлмэриие комплексноор бэелүүлжэ байһан манай бригадын олонхи агрегадууд түрүүшын үдэрһөө бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлнэ. Хүдэлмэриин арбан үдэрэй туршада 1564 гектар гэхэ гү, али Далайтанай бригадада даалгагдаһан ороһото ургамалнуудай бухы талмай сабшагдан унагаагдаа юм. Түрүүшын табан хоногой турша соо коммунист Лүдэб Лхамажапович Будажапов СКД-5 түхэлэй комбайнаар таряалан сабшахадаа, хоорондоо мүрысэдэг нүхэдөө ахижа, ганса бригада соогоо бэшэ, мүн совхоздоо эрхимлэһэн байна. Удаадахи табан үдэрэй туршада түрүү комбайнер даабаряа 13 процентээр үлүүлэн дүүргэжэ, дамжуулгын улаан вымпел мүнгэн шантайгаар абаха эрхэдэ хүртөө. Залуушье һаа, комбайнерай дүршэлтэй боложо шадаһан Евгений Санжанов үдэр бүри халаанай даабариие 2—3 процентээр үлүүлэн бэелүүлнэ. Тэрэшэлэн Доржо Бубеев мүн лэ социалис мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ ябалсана.

Ажалай бүтээсые эрид дээшэлүүлхэ, хуряалгын шанарые һайжаруулха шэглэлтэйгээр социалис мүрысөөнэй гурим механизаторнуудай хамтын суглаан дээрэ зүбшэн хэлсэгдэһэн байха юм. Моральна ба материальна урмашуулга бодомжотойгоор хараалагданхай. Тусхайлбал, 300 гектарһаа бага бэшэ талмайн таряалан сабшажа, 350 центнерһээ доошо бэшэ ороһо таряа хадаһан комбайнер совхозой дирекциин Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдахаһаа гадна, 500 түхэригэй бэлэгтэ хүртэхэ ёһотой. Табан үдэрэй турша соо мүрысөөнэй гурим бэелүүлжэ шадаһан комбайнер бүхэндэ 100 килограмм ороһо таряан үгтэхөөр хараалагдана.

Таряа хуряалгада хабаадажа байһан хүн бүхэн түс түстэа даабари болон харюусалгаяа мэдэрэн ажаллана. Ажалай бүтээсэ эрид дээшэлүүлхэ зорилготойгоор мүнөө жэл түрүү онол арга нэбтэрүүлһэн байнабди. Урда жэлнүүдтэ ороһо таряа зөөлгэдэ манай совхозой автомашинанууудай хүртэдэггүй байһан дээрэһээ бусад предприяти, организацинуудай транспорт хэрэглэхэ баатай болодог бэлэйбди Тиихэдээшье машинанууудай усөөндэ комбайнууд зогсожо, ээлжээтэ рейс хүлеэдэг һэн. Комбайнернуудай ажалай бүтээсэ доошоллог, транспортын, тоһо түлишын талаар ажахын гаргаша дээшэлдэг байгаа.

Харин мүнөө жэл мухаршэбэрэйхидэй жэшээгээр бидэнэр таряа зөөлгэдэ порционно болон трейлернэ арга хэрэглэжэ эхилээбди. Шэнэ онол аргын шэнжэ бодото ажал дээрэ иимээр харагдана. Совхозой үнинэй комбайнер Александр Раднаев, мүн тэрэнэй звеногой гурбан агрегат таряа сохижо ябана. Звеногой хүдэлжэ байһан таряалан дээрэ тракторна хэдэн прицепүүд бэе бэеһээ табяад метр зайда табигданхай байха юм. Тэрэ тэргэнүүдтэ герметизаци хэгдэнхэй. Ороһо таряагаар бункераа дүүргэһэн комбайн ээлжээтэ тэргын хажууда хүрэхэдөө алтан үнгэтэ ашаагаа кузов руунь гоожуулаад, саашаа ажалаа үргэлжэлүүлнэ. Удаадахи тэргэтэй зэргэсэхэдээ, бункерай дүүрэн бэшэшье һаань, мүн лэ ороһо таряагаа буулгана. Хэды хэмжээнэй ороһо буулгагдабиб гэжэ мэдүүлхын тула тоосооной тусхай талон мүнөөхи тэргэдэ үлгөөтэй «касса» соо сохихо юм. Ашаа дүүрэн прицепыень шаггагалаад, манай түрүү механизатор Леонид Галсанов мөөртэ трактороороо Далайтанай тоог дээрэ абаашажа, саг зуура хүмэрюулжэрхёод, хооһон тэргэ дахин таряалан дээрэ асарна. Эндэ мөөртэ нүгөөдэ трактораар Владимир Санжиев хооһон прицепүүдые шаггагалан, комбайнуудай хадажа ябаһан баалнуудай хажууда абаашажа, таарамжатай зайда бэе бэеһээнь холохоно жэрылгэн табина. Ороһо таряа зөөлгэдэ хэрбээ урдань арбаад автомашинын арай шамай хүсэ хүрэдэг һээнь, мүнөө манай бригадада оройдоо хоёр трактор зөөбэриин 12 прицепээр таһалгаряагүй ажал хангажа шададаг болобо.

Ажалай 22 үдэрэй туршада таряа хуряалгаяа дүүргэхэ зорилготойгоор ажаллажа байнабди. Таряагаа хуряан абаһанайнгаа һүүлээр бухы һолоомоёо суглуулха тусхай звено эмхидхэхэбди. Сентябриин 20-һоо газараа хахалжа, хойто жэлэй ургасада үндэһэ һуури табиха хүдэлмэри ябуулха бэлэдхэл мүнөөнһөө ябуулжа байнабди.

Мүнөө жэл манай совхозой таряашад 23 мянган центнер хадажа, гүрэндэ 5400 центнер ороһо таряа тушаагаад, жэлэй түсэбые 2,5 дахин үлүүлһэн бэелүүлхэ зорилготой юм. Социалис уялгаяа зааттагүй бэелүүлхэбди.

Д. РАДНАЕВ,
Сэлэнгын районой Тельманэй нэрэмжэтэ совхозой Далайтанай бригадын агроном-эрхилэгшэ.

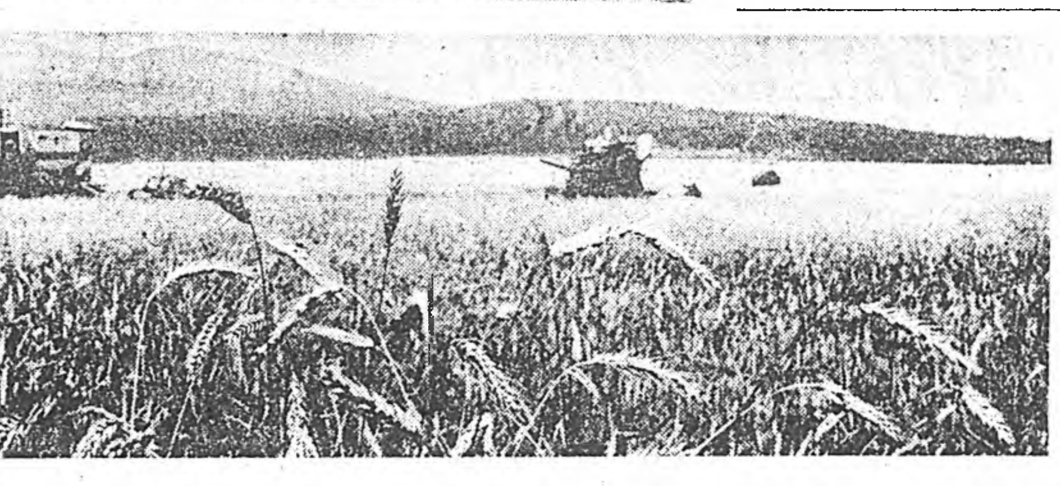

4000 ЦЕНТНЕР ТУШААГДАХА

Дээдэ-Жэрэмэй «Советская Россия» колхоздо энэ жэлдэ 225 гектар газарта хартаабха һуулгагдаа юм. Хартаабха ургуулагшадай звенонуудай гэшүүд һайн ургаса абахын түлөө яһала оролдолго гаргаа.

Мүнөө Степь гэжэ газарта хартаабха хуряадаг комбайн жолоодожо ябаһан Владимир Михайлович Родионовтой уулзажа хөөрэлдэхэдэмнай, иигэжэ хөөрэнэ:

—Колхоздомнай хоёр ехэ участогто хартаабха таригдаа юм. Хартаабха Дээдэ-Жэрэмэй отделенидэ 110 гектар талмай эзэлнэ, бэшэ 115 гектарынь Бариихин Булаг гэжэ газарта һуулгагданхай. Подрядна гуримай ёһоор хоёр звено хүдэлнэ. Бидэ ургасаяа 20 үдэрэй турша соо хуряажа, хамта дээрээ 14000 центнерһээ доошо бэшэ хартаабха суглуулхабди. Шэнэ ургаһаа 4000 центнерынь гүрэндэ тушаагдаха ёһотой. Энэ жэлдэ хартаабхын ургаса муу бэшэ. Мүнөө дээрээ гектарһаа 80 гаран центнер суглуулжа байнабди.

Хартаабха зөөлгэдэ автомашинын жолоошод Александр Демидович Китаев, Николай Федорович Асташов гэгшэд шалгарна. «Хоёрдохи хилээмэ» хуряалгада арбан нэгэдэхи ГПТУ-гай һурагшад ехэ туһа хүргэжэ байна.

С. РИНЧИНОВ.

Улаан-Үдын район.

НГАХАН ШАЛГАЛТА

хозой тракторно таряан ажалай 3 бригада бүхэндэнь 5250 гектарта ороһото ургамалнуудые, тэрэ тоодо 3400 гектарай шэниисэ, 1100 гектарай обёос, 500 гектарай хара таряае гол түлэб хүдэлмэриин 20 үдэр соо хуряажа абаха зорилго урдаа табина.

Тээмэндэ таряа хуряалгын урда тээ ургасаяа һайса сэгнэн хаража үзөөд, арга боломжонуудаа тоолоод, бухы дээрэнь 65 мянган центнер ороһо абаха түсэбтэй һаа, тэрэнээ 75 мянган центнертэ хүргэхэ гэжэ шиндээбди. Мүн гүрэндэ 10 мянган центнер таряа худалдаха байбал, даабаряа хоёр дахин үлүүлхэ, ажахыдаа хүсэд хүрэхэ өөһэдын үрэһэ хүрэнгэ бэлдэхэ, малай тэжээлдэ горитой таряа таһалха һанаатайбди.

Ондоогоор хэлэбэл, таряалангай гектар бүриһөө дүнда зэргээр 15,5—16 центнер ургаса абаха арга боломжо манайда гүйсэд бии. Тиихэдэ республикын габьяата механизатор В. Д. Батомункуевай хүтэлбэрилдэг энэ жэлдэ түрүүшынхеэ подрядаар ажаллаха гуримда ороһон бригадынхид гектар бүриһөө 20—22 центнер таряа хуряахаар байна.

Гансашье сагай уларилай таарамжатай һайн байһанай ашаар таряан элбэгээр ургаа гэхэ болоо һаа, бухы механизаторнуудай үнэн шударгы, зохёохы ажалые обёоронгүй үнгэрһэн хэрэг болохол. Һүүлэй жэлнүүдтэ ажахыда газар таряалан эрхилхэ зональна гурим, хүрьһэ хамгаалха системэ, ажалай эмхидхэлэй шэнэ түрүү онол аргануудые нэбтэрүүлхэ талаар бага бэшэ юумэн хэгдээ. Тэрэшэлэн үнгэрһэн хабарай тарилга хэзээ хэзээнэйхиһээ һайн шанартайгаар үнгэргэгдөө, ургасын хойноһоо харууһалха хүдэлмэришье саг соогоо хэгдээ гэжэ тэмдэглэхээр. Энэ жэлдэ шэниисын ехэнхинь һайнаар элдүүрилэгдэһэн сэбэр паар дээрэ, «Бурятская-34», «Бурятская-79» сортын үрэһөөр таригдаа. Жэшээлхэдэ, мүнөө «Онохойская-4» сортын шэниисын гектарай ехэдээл һаа 15—16 центнер ургаса үгэхөөр гараад, таряанайнь нэнгэжэ унашоод байхада, шэнэ сортнуудай үрэһөөр тариһан полинуудай ургаса үдхэнөөр, үндэрөөр гараад, гектарай 25—27 центнер ороһо үгэхөөр байна.

Хэнэйшье мэдэһээр поли дээрэ ургажа байһан таряае манай ёһотой баялиг, баян ургасамнай гэжэ тоолохо аргагүй. Тиимэһээ нимэ һайнаар ургаһан ургасала заахашье гээлтэдэ оруулангүй сэбэрээр суглуулжа абаха гээшэ маанадай дайшалхы зорилго болоно гэжэ механизаторнууд, таряашаднай һайн ойлгоно.

Ажахыда бухы 36 комбайн таряа хуряалгада табигданхай. Бригада бүхэндэ бухы техникэ зохихо руунь бүлэг бүлэгөөрөө бүридхэгдэжэ, хуряалга-зөөлгын отрядууд болгогдон эмхидхэгдээ. Отряд бүхэндэ таряа амяарлан хадаха, мүн баал суглуулжа сохихо, комбайнуудһаа ороһо зөөхэ, полинуудай һолоомо суглуулха, намарай паар хахалха звенонууд хүдэлнэ.

Һүүлэй жэлнүүдтэ гүрэнһөө таряа хуряалгын шэнэ техникэ олон үгтэжэ, мүнөө гол түлэб СКД-5, СКД-6 түхэлэй комбайнууд поли дээрэмнай ажаллана. Энээнэй ашаар бухы таряагаа гээлтэгүйгөөр, сэбэрээр абахын тула ургасынгаа 80 процентые амяарлан хадаха, хуряахамнай. Мүнөө үдэр бүри 17—18 комбайн жаткаар таряа хадажа, бүхыдэнь 3500 гектарай ургаса баал болгогдоо, түрүүшын 2000 гаран гектарай таряан суглуулагдажа сохигдоо.

Ургаса хадалга, хуряалга дээрэ комбайнернууд В. Б. Зандаков (нёдондо колхоз соогоо чемпион байһан), В. С. Карпов, Д. С. Гумылов, Михаил, Петр Кожевниковүүд шалгаржа ябана. Социалис мүрысөөнэй гуримай ёһоор 5 хоногой дүнгөөр 150 гектар таряа хадаһан комбайнер 20 түхэриг шан абана, 135 гектар хадаа һаа, 15 түхэригтэ хүртэдэг байна. Баал суглуулжа сохилго, таряа зөөлгэ дээрэшье урмашуулгын тиимэ шангууд тогтоогдонхой. Ургаса хуряалгын эсэсэй дүнгөөр 5500—6000 центнерһээ дээшэ ороһо сохиһон комбайнернууд 135—150 түхэриг хүрэтэр шан абаха юм.

Таряа хуряалгатай хамта хартаабха малтаха хүдэлмэри эхилэнхэй. Энэ жэлдэ манайда хартаабхашадай оньһожоруулагдаһан 3 звено хамтын подрядай гуримаар хүдэлжэ, бухы 250 гектар дээрээ муу бэшэ ургаса ургуулаа. Дүршэлтэй механизаторнууд В. И. Ефремов, И. Б. Чимбеев гэгшэдэй таряалан дээрэ илангаяа һайн ургаса гаранхай. Мүнөө тэндэһээнь гектарай 98—100 центнер ургаса абтана. Найман комбайн, 30 гаран хүн хартаабха малтана. Бүхыдэнь 25 мянган центнерһээ бага бэшэ хартаабха суглуулжа, тэрэнэй 7 мянган центнерыень гүрэндэ худалдахабди. Тиихэдэ малай тэжээлдэ талха таряа гаргашалгые хорооохын тула горитойхон хартаабхаяа талха ороһоной зүйлтэй, хэршэмэл ногоонтой холижо, силос болгон даранабди.

Таряалан дээрэхи бухы хүдэлмэриие һаадгүйгөөр ябуулха, бухы техникые бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлгэхын тула комбайнууд болон бусад машинануудта нарин харууһа хэдэг, заһабарилдаг нэгэ стационарна, хоёр нүүдэл мастерской бии болгогдонхой. Гадна хүдэлжэ байһан хүнүүдэй сүлөө сагтаа амарха, зоной дунда ниитэ-политическэ, соёлой хүдэлмэри эмхидхэхэдэ таатай һайн полевой станууд бригада бүхэндэ бии.

Г. АБРОСИМОВ.
Хяагтын районой «Дружба» колхозой ахамад агроном.

САГ БОЛЗОРТОНЬ ДҮҮРГЭХЭБДИ

Энэ жэлдэ манай совхоздо 3010 гектар таряалангай талмайһаа ургаса хуряагдаха юм. Мүнөө таряа хуряалгада 23 комбайн гаргагданхай.

Һүүлэй үедэ бороо хура схээр орожо, таряа хуряалгада һаад тохёолдуулна. Тиигэбэшье Иван Базарович Шобоевой, Матвей Цыренович Илдаковой, Борис Раднаевич Онхоновой звеногойхид яһала оролдосотойгоор хүдэлнэ.

Таряа хуряалгада ипатовска арга хэрэглэн хүдэлнэбди. Тиигэжэ үшөө һолоомо суглуулдаг дүрбэн звено, газар хахалдаг дүрбэн звено, үзэл сурталай, ниитэ-политическэ хүдэлмэри ябуулха, соёлой болон ажалшадай ажаһуудалай эрилтэ хэрэглэмжэнүүдые хангаха зорилготойгоор хоёр звено эмхидхэгдэнхэй. Һаяын үдэрнүүдтэ 300 гаран гектар газарта намарай паар хахалагдаба. Трактористнууд Владимир Гыргенов, Лопсон Вяткин, Федор Янданов гэгшэд һайнаар ажаллана.

Шанаа гэжэ газарта полевой стан эмхидхэгдэнхэй. Эндэ харуулан ойлгуулха хэрэгсэлнүүд, хүдэлмэриин түсэб, механизаторнуудай социалис уялганууд болон тэдэнэй дүүргэлтэ харуулһан тусхай стендүүд бии. Мүрысөөнэй дүнгүүдые табан хоног бүхэндэ согсолнобди.

Мухар-шэбэрэйхидэй үүсхэлые дэмжэн, гектар бүриһөө 14 центнерһээ доошо бэшэ ороһо таряа суглуулжа абаха зорилготойбди.

А. БИДАГАРОВ,
Түнхэнэй районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой ахамад агроном.

ГУРБАН КОМБАЙН ХҮДЭЛНЭ

Энэ жэл Прибайкалиин районой «Прибайкалец» колхозой хартаабхашад оролдосотой һайнаар хүдэлэн, бухы поли дээрээ баян ургаса ургуулаа. Мүнөө тэрэнь хуряагдажа байна. Поли дээрэ хартаабха хуряадаг гурбан комбайн ябана. Комбайнер А. И. Родионов үдэр бүриингөө даабари холо үлүүлэн дүүргэнэ.

Турунтаевай дунда һургуулиин 7—10 классуудта һурадаг 180 һурагшад түрэл совхоздоо хартаабха хуряахадань туһална. Һурагшадай хүдэлмэриие ажалай багша В. Ф. Одеров хүтэлбэрилнэ.

П. ХАЛТАНОВ.

НЭГЭ ДОРО ЯБУУЛАГДАНА

Ороной ажахынууд гүрэнэй амбаарта ороһо оруулжа үргэлжэлһөөр. Үнгэрһэн долоон хоногто Латвиин ба Литвагай, Татарай, Мариин ба Чувашай АССР-нүүдэй. Московско, Владимирска, Тульска болон бусад областьнуудай колхоз, совхозууд ороһо худалдаха түсэбүүдээ дүүргэһэн тухайгаа элидхээ.

СССР-эй ЦСУ-гай мэдээнүүдэй ёһоор, орон дотор бүхыдөө 100,8 миллион гектарай ороһото ба ороһото бобово ургамалнууд (кукурузые оруулангүй) хадагдаад байба. Хадагдаһан талмайн 93 процентынь ороһон сохигдоо.

Ороһон болгогдохо кукуруза хуряагдана. Нёдондонойхиһоо һураггүй ехэ талмайда индустриальна арга технологёор тэрэ тарижа ургуулагдаа юм. Үндэр дүнгүүд түйлагдана. Олохон коллективүүд таряалангай гектар бүриһөө 50—60 центнер, харин уһалагдадаг талмай дээрэһээ 110 центнер хүрэтэр буурсаг хуряана. Кукурузашадай хүдэлмэриин дүнгүүдые шэнжэлжэ үзөөд, Днепропетровско областиин партийна, совет ба хүдөө ажахын органууд кукурузын таригдадаг бухы талмай дээрэ индустриальна арга технологи нэбтэрүүлхэ хэмжээ ябуулгануудые зохёон хараалаа юм. Тэрэнэй үндэһэ һуури дээрэ 1986 ондо миллион тонно хүрэтэр үнэтэ ороһо үйлэдбэрилхэ гэжэ түсэблэгдэнэ. Энэнь һүүлэй жэлнүүдтэ үйлэдбэрилэгдэһэнһөө хоёр дахин шахуу ехэ болоно.

Украинын бусад областьнуудай, Россиин урда областьнуудай, тэрэшэлэн Молдавиин ажахынуудта түрүү арга технологи амжалтатайгаар хэрэглэгдэнэ. Бухыдөө 919 мянган гектар дээрэһээ кукурузын ороһон хуряагдаа.

Техническэ ургамалнуудые хуряалга үргэлжэлһөөр. Бухы талмайн 19 процентын саахарай свекло, 25 процентын—наран сэсэг, 91 процентын лен-долгунец хуряагдаа.

Хартаабха малтаха хүдэлмэри эршэдэнэ. Урда долоон хоногто 300 мянга шахуу гектар талмайн хартаабха хуряагдаһан байгаа һаа, үнгэрһэн долоон хоногто 600 мянга гаран гектарай хартаабха суглуулагдаа. Түсэбөөр хараалагдаһан талмайн 38 процентын овощ суглуулагдаа.

Ажахынууд ургаса хуряахынгаа хажуугаар ерэхэ жэл тухай һанаагаа табина: хүрьһэ, үрэһэ хүрэнгэ бэлдэнэ, намарай ургамалнуудай тарилга хэнэ. Мэргэжэлтэд үрэһэ хүрэнгэдэ ехэ анхаралаа хандуулна. Энэнь дэмы бэшэ. Жиирэй үрэһэ хүрэнгөөр тарилга хээд, гектар бүриһөө хэдэн центнер ороһо дутуу хуряадаг ажахынууд үшөөл бии. Мүнөө тэдэнэр эрхим шанартай үрэһэ хүрэнгэ нөөсэлхэ тухай һанаагаа табина, сэбэрлэнэ. Эрхим шанартай үрэһэ хүрэнгөөр намарай ургамалнуудай тарилга хэнэ. 24,6 миллион гектар талмай дээрэ эдэ ургамалнууд таригдаха болоно. 33 миллион шахуу гектарта намарай паар хахалагдаа.

А. ФИЛАТОВ,
ТАСС-ай корр.

ДОРХОЙ ЭРИЛТЭ ТАБИГДАНА

лективүүдые, бухы хүн зониие таряа, овощ болон хартаабха хуряаха хүдэлмэридэ элсүүлһэн байна гэжэ Министрнүүдэй Совет тэмдэглэбэ. Тэрэнэй ашаар 28 мянган гектар талмайн хахадынь баал болгогдон унагаагдажа, сентябриин 20-ной мэдээгээр 4,2 мянган гектарай таряан сохигдоод байгаа. Гектар бүриһөө дунда зэргээр 9,7 центнер ороһон хуряагдаа.

Гэхэтэй хамта таряа хуряалгын хүдэлмэридэ горитой дутагдалнууд бии гэжэ заседани дээрэ тэмдэглэгдэбэ. Районой зарим ажахынуудта жатка бүриин бүтээсэ бага байһаар. Жэшээлхэдэ, Сэлэнгын совхоздо нэгэ жаткаар 30—35 гектар таряанай баал болгон унагаагдаа һаань, Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоздо миил 9 гектар. Кировэй нэрэмжэтэ совхоздо 7 гектар, XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхоздо 4 гектар болоһон байна.

Техническэ болон эмхидхэлэй шалтагаануудһаа уламжалан, комбайнууд хүдэлгэгдэнгүй миил зогсоогдоно. Жэшээлхэдэ, Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоздо 36 комбайнай 24-ниинь заһагдажа бэлэн болоо гэжэ мэдээсэһэн байна. Шалгажа үзэхэдэ, оройдоо 14 комбайн поли дээрэ гаргагдаһан байха юм.

Ороһо таряа зөөхэ транспорт ажахынуудта багаар эльгээгдэнэ. Сэлэнгын транспортна предприяти XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхоздо 15 автомашина эльгээхэ ёһотой аад, оройдоо 7 автомашина эльгээгээ. Тэрэшэлэн Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо 10 автомашинын орондо 4 автомашина таряа хуряалгын хүдэлмэридэ хабаадуулагдана.

Ороһо таряа хадагалха хэрэгтэ зээн бусаар хандаха ушарнууд дайралдаһаар.

Республикын Министрнүүдэй Совет таряа хуряалгын хүдэлмэри түргэдхэхэ, хуряалгын агрегат бүхэндэ бүтээсые дээшэлүүлхэ талаар шанга эрилтэ районно Соведэй гүйсэдкомой урда табиба.

Сэлэнгын райондо ороһо таряа, овощ болон хартаабха хуряалгые түргэдхэхэ талаар бусад хэмжээнүүдые Министрнүүдэй Совет хараалба.

УЛААН-ҮДЫН ГОРОДСКОЙ СОВЕДЭЙ СЕССИ

Уржадэр арадай депутадуудай Улаан-Үдын городской Соведэй зургаадахи сесси болоожо үнгэрбэ.

Тус сесси дээрэ «Октябрьска районой предприятинууд болон эмхи зургаануудта ажалай социалис журамай байдал ба тэрэниие шангадхаха хэмжээнүүд тухай» гэһэн асуудал табигдаба. Энэ асуудалаар арадай депутадуудай Октябрьска районно Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ **В. Г. Колесников** элидхэл хээ.

Горсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшын орлогшо, городской түсэблэлгын комиссиин түрүүлэгшэ **С. М. Манзанова** нэмэлтэ элидхэл хэһэн байна.

Элидхэл зүбшэн хэлсэлгэдэ арадай депутадуудай Железнодорожно районно Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ **В. К. Кукшинов**, «Бурятбыттрикотаж» нэгэдэлэй директор **Л. И. Гонтарь**, городой гэр байрын управлениин начальник **А. Г. Прейзнер**, судно-бүтээлгын заводой ахалагша мастер **Н. О. Захаров**, нарин сэмбын комбинадай директор **К. П. Альцман**, Дотоодын хэрэгүүдэй министрэй уялгые рүүрэгшэ **В. И. Павлов** гэгшэд хэбэадаба.

Сессиин хүдэлмэридэ КПСС-эй Улаан-Үдын городской комитедэй нэгэдэхи секретарь **А. М. Беляков** хэбаадажа, үгэ хэлээ.

Удаань городской Соведэй барилгын талаар саг үргэлжын комиссиин тоосоон шагнагдаба. Энээн тухай депутат **М. И. Смолина** мэдээсэл хэбэ.

Городской Соведэй сесси зүбшэн хэлсэһэн асуудалнуудаараа дэлгэрэнгы тогтоол баталан абаа.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

КОММУНИСТНУУДАЙ БҮЛЭГ ХУРЯАЛГАДА

Ная гаран коммунистнууд манай колхозой партийна организациин бүридэлдэ байжа, олонхинь үйлэдбэриин шухала участогуудта хүдэлдэг юм. Таряа хуряалгын харюусалгатай хаһын урдахана партийна комитедэй зүблөөн дээрэ тракторна бригадануудые коммунистнуудаар бэхижүүлхэ, партийно-комсомолой тусхай бүлэг эмхидхэхэ гэжэ шиидхээ бэлэйбди. Коммунист механизаторнуудые имагтал таряа хуряалгада хабаадуулха зорилго урдаа табиһан байнабди.

Партийна бэшэ таряашадта габшагай ажалаараа жэшээ харуулан хүдэлхэ дуратай байһанаа олон коммунистнууд мэдүүлээ. Владимир Ринчинович Нимаев — колхоздоо мэдээжэ, олондо хүндэтэй механизатор юм. Тэрэ ганса ажалдаа шалгардаг бэшэ, мүн ниитын-политическэ хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаададаг, ажабайдалдаа жэшээтэ журамтай, түбшэн зантай хүн юм. Тиимэл хадань тэрэниие КПСС-эй Гусиноозёрскын горкомой гэшүүнээр һунгааха юм даа.

— Комбайнераар хүдэлхэб, —гэжэ Владимир Ринчинович мүнөө жэлдэ дахинаа манда мэдүүлээ.

Үнэхөөрөөшье, дүршэлтэй комбайнер боложо шадаһан хүн. Жэшээлхэдэ, нёдондо В. Р. Нимаев дүрбэн шахуу центнер орооһо таряа сохижо, социалис мүрысөөндэ түрүү һуури эзэлһэн габьяатай. Мүнөө жэлдэ тэрэ «СКД-5» түхэлэй комбайн өөрөө һайнаар заһабарилан бэлдээд, таряа хуряалгын түрүүшын үдэрһөө бүтээсэтэ ажалай үльгэр жэшээ харуулжа эхилээ. Таряа хадан унагааха халаанай даабариие коммунист Нимаев үдэр бүри 5—6 процентээр үлүүлэн дүүргэнэ. Тиигэжэ тэрэ механизаторнуудай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ эрхимлэжэ ябана.

Тэрэшэлэн коммунист, районой болон республикын эрхим пропагандистнуудай нэгэн Бимба Батуевич Пурбуев һайн дураараа комбайн тушаажа абаад, колхозой 1-дэхи тракторна бригадын партийна бүлэгэй гэшүүн болоо. Халаанай туршада 24 гектар таряа хадаха даабаритай һаа, энэ нүхэр 25—27 гектар дээрэхи ургаса унагаана. Тиихэдэ коммунист Ринчин Банзаракцаевич Чагдуров түрүүшын декадада даабаряа 164 процент дүүргээд, мүнөө баал суглуулан сохиходоо, мүн лэ колхоз соогоо социалис мүрысөө толгойлжо ябана.

Иимэ жэшээтэ ажалаараа олоной дунда шалгарһан коммунистнуудһаа бүридэһэн партийна бүлэг таряашадта хүндэтэй болонхой. Ажалай эмхидхэлые һайжаруулха, механизаторнуудай журамые шангадхаха хэрэгтэ партийна бүлэг үдэр бүри гүнзэгыгөөр нүлөөлнэ.

Орооһоной тоог дээрэхи ажал эрхилдэг коммунист Дарима Батуевна Лубсанова шанга эрилтэтэйгээр шанарай түлөө тэмсэнэ.

Богонёор хэлэхэдэ, партийна нүлөөн ургаса хуряалгын бүхы участогуудта үзэгдэнэ. Социалис мүрысөөнэй гуримые зохёон тодорхойлходо, тэрэнэй дүнгүүдые үдэр бүри согсолходо, «Сахилгаан» мэдээсэлнүүдые толилходо, политинформаци үнгэргэхэдэ партийна бүлэгэй гэшүүд горитой хүдэлмэри ябуулалсана гээшэ. Соёл-гэгээрэлэй талаар таряашадай эрилтые хангаха хэрэгые манай коммунист, КПСС-эй Гусиноозёрскын горкомой гэшүүн, республикын соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ Надежда Раднаевна Галсанова эдэбхитэйгээр эмхидхэн ябуулна. Нүүдэл библиотекын номууд саг үргэлжэ шэнэлэгдэжэ байдаг. Тохойн соёлой комплексын һайн дуранай артистнууд таряашадта айлшална.

Партийна бүлэг профсоюзай бүлэгэй, мүн арадай хиналтын постын ажал ябуулгые хүтэлбэрилнэ, саг үргэлжын туһаламжа үзүүлнэ. Бригадын совет дээрэ гэшүүн бүхэнэй ажалда хабаадалгын хэмжээ тодорхойлходо, партийна бүлэгэй түлөөлэгшэ ходоо байлсажа, үнэн сэхэ сэгнэлтэ үгэнэ, журам эбдэһэн ушар шалтагаание элирүүлжэ, иимэ ябадалые усадхаха эрилтэ табина гээшэ. Бригадын соведэй гэшүүнээр коммунист В. Р. Нимаев, арадай хиналтын бүлэгэй гэшүүнээр коммунист Б. Б. Пурбуев гэгшэд һунгагданхай юм.

— Орооһон үшөө эдеэшээгүй байнал, юундэ эртэ хадажа эхилээ гээшэбибди,— гэжэ коммунист Р. Б. Чагдуровай сошордомо дохёо дуулгахада, колхозой правлени комбайнуудые ойро зуура зогсоохо шиидхэбэри абаа һэн.

Иимэ хабаадалгатайгаар, үдэр бүриин нүлөөтэйгөөр партийна бүлэг таряа хуряалга дээрэ хүдэлмэреэ ябуулһаар.

Ю. БАЛЬХАЕВ,
Сэлэнгын районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой парткомой секретарь.

АМЖАЛТАЯА АРЬБАДХАХА АРГАТАЙБДИ

1982—1983 онуудта малай үбэлжэлгые амжалтатайгаар үнгэргэхын, мал ажалай продуктнуудые ехээр үйлэдбэрилжэ худалдахын түлөө Бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ манай колхоз илаланда тоологдожо, КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй болон ВЛКСМ-эй ЦК-гай Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаба гэһэн мэдээсэлые бүхы ажалшаднай ехэл баяр баясхалантайгаар угтаа бэлэй. Үнгэрһэн үбэлжэлгэ хүнгэн бэшэ байгаа, тиигэбэшье малшад, таряашадай оролдолгоор лэ бараг һайн үнгэргэжэ шадааодни. Саг болзор соонь малай байранууд заһабарилагдаа һэн. Тугалай хоёр байра һэлбэгдэжэ, забһартай поол дэбдигдээ. Ниитын малда гүйсэд хүрэхэ тэжээл бэлэдхэгдээд, фермэ, отарануудта асарагдаһан байха. Ажалша коллективүүдшье хүн зоноор бултадаа хүсэд болгогдоһон юм. Малшадай дунда социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхэ зорилго табигдажа, моральна болон материальна талаар урмашуулха гуримууд баталагдаа һэн. Мүрысөөнэй дүнгүүд арбан хоног бүхэндэ согсологдожо байгаа. Тиигэжэ үнгэрһэн үбэлжэлгын үедэ 2400 центнер мяхан абтаа, 5954 центнер һүн һааргдаа гэхэ гү, али 1981—1982 онуудай үбэлжэлгын үеынхидэ орходоо 300 центнер мяхан, 1288 центнер һүн ехээр абтаа. Мяха гүрэндэ худалдалгын түсэбүүдые амжалтатайгаар дүүргэхэ хэрэгтэ манай гахайн фермын коллектив онсо үүргэтэй. Тус коллективые колхозоймнай правлениин гэшүүн, коммунист Венедикт Мифодьевич Китаев хүтэлбэрилдэг. Тэрэ колхозой ахамад экономистын тушаалда хүдэлжэ байгаад, гээгдэлдэ ороод байһан гахайн фермэдэ эльгээхыень колхозой правленидэ мэдүүлгэ бариһан юм. Коммунистын үүсхэл дэмжэгдээ бэлэй. Үбэлжэлгын хаһада энэ фермэдэ 2311 поршоонхо абтаа, энэнь урдахи үбэлжэлгынхидэ оробол 162-оор олон. Мүнөө фермэдэ 2340 гахай тоологдоно. Тэдэнэй хоёр зууниинь эхэ гахай болоно. 25 килограмм шэгнүүртэй болоһон поршоонхонуудые «Южный» комплексдо шахан таргалуулхыень тушаадагбди. Энэ жэлдэ 2000 поршоонхо тушааха зорилготойбди. Жэлһээ жэлдэ гахайшад Ирина Петровна Русина, Мария Емельяновна Китаева, Анна Никитовна Федорова, Татьяна Ивановна Китаева гэгшэд үндэр бүтээсэтэйгээр хүдэлнэ. Гахайда тэжээл бэлдүүлдэг цехэй хүдэлмэришэд аха дүүнэр Леонид, Василий Петровтон дааһан ажалдаа үнэн сэхээр хандадаг, оролдосотойгоор хүдэлдэг найдамтай зон. Тиимэпээл гахайшадаймнай хэжэ байһан ажалыньшье урагшатай, өөһэдөөшье алдар суутай, хүн зондоо хүндэтэй болонхой.

Һүүлэй үедэ коммунист Анатолий Иванович Черданцевай хүтэлбэри доро һүнэй фермын коллективэй ажал хэрэг һайжаржа байна. Эндэ ажалай журам нарииваар сахигдадаг болоо. Ажалдаа хойрогоор хандадаг зарим нэгэнтэй энэ коллектив хахасажа, фермэдэ хүдэлхөөр залуушуул уригдаа. Малшадай хүдэлмэриие хүнгэлхын тула яһала юумэн хэгдэнэ, тиин тэдэнэй ажалай бүтээсэ дээшэлнэ. Тус коллектив энэ жэлэй юһэн һарын түсэбые июлиин 21-дэ дүүргээ һэн. Тиигэжэ гүрэндэ һү худалдаха 1983 оной түсэбые 400 гаран центнерээр үлүүлэн дүүргэхэ арга боломжотойбди. Һаалишадай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ үнинэй һаалишад Ажалай Улаан Тугай орденто Анна Александровна Русина, Зинаида Григорьевна Усманова, Мария Васильевна Катровская гэгшэд түрүүлнэ. Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутат Пульферия Фёдоровна Асташова залуушуулые ажалда дуратайгаар хүмүүжүүлнэ. Залуушуулай дундаһаа нёдондо жэлдэ дунда һургуули дүүргэһэн нэйнгээ һүүлээр комсомолой путевкоор малай фермэдэ ажаллахаяа ерэһэн Ирина Шилина Ольга Ефремова хоёр шалгарна. Нёдондо эдэ хоёр басагадай түрэл колхоздоо хүдэлхөөр үлэхэдэнь, аха нүхэдынь булта һайшаагаа бэлэйбди. Колхозойнгоо хамтын суглаан дээрэ баяр баясхалангай оршон байдалда манай колхозник болоһоной үнэмшэлгэ барюулаа һэмди. Мүнөө жэлдэ басагад хадамда гараа, наһанайнь нүхэд колхозоймнай механизатор хүбүүд. Залуушуулда шэнэ гэрэй түлхюур барюулагдаа. Ингэжэ залуушуулнай ажалайнгаа замые эхилжэ байна. Тиигэжэ эдэнэр түрэл нютагтаа ажаллажа, бэшэ ургажа ябаа үетэндэ жэшээ болоно гээшэл.

Үнгэрһэн үбэлжэлгын үедэ 386 тугал абтаа гэхэ гү, али 1981—1982 онуудай үеынхидэ оробол 80 толгойгоор олон байха. Эдэ тугалнуудые гурбан һаратай болотороо Матвей Патрикеевич Черных, Ефросинья Лазаревна Климентьева, Надежда Ивановна Густова харууһалдаг юм. Тэдэнэр энэ үедэ нэгэшье тугал гарзада оруулаагүй. Тугалнуудайнгаа шэгнүүрые сүүдхэдэ дунда зэргээр 650—700 граммаар нэмээжэ шадаа.

Мүнөө һүнэй фермэдэ олон янзын оньһон техникэ хүдэлнэ. Эндэ одоол энэ хэрэгтэ дуратай, гартаа дүйтэй, алиниинньшье шадаха хүнүүд хэрэгтэй бшуу. Тэдэнэйл нэгэниинь гэжэ манай фермэдэ заһабарилгын мастераар хүдэлдэг Михаил Терентьевич Китаевые тоологшоб. Тэрэнэйл уран гарай эди шэдеэр даалгагдаһан техникэ жэншэдгүй хүдэлгэгдэдэг юм.

Гэбэшье үнгэрһэн үбэлжэлгын үедэ ажалша коллектив бүхэндэ бии байгаа нөөсэнүүд гүйсэд хэрэглэгдэжэ шадагдаагүй гэжэ сэхэ хэлэлтэй. Манай колхоздо хонин ажал хүгжөөхэ талаар үшөөл сэхэһэн дутуу дунданууд бии. Хурьга абалгаар урда жэлэйхиһээ ехэ холо ошоогүйбди. Зуун хонин бүриһөө оройдоол 76 хурьган абтаа. Энэ жэлдэ хонин бүриһөө 3,6 килограмм нооһон хайшалагдаа гэхэ гү, али нёдондонойхиһоо 200 граммаар лэ үлүүлээ. Олоор хурьга абаха, нооһо ехээр хайшалха арга боломжонууд манда бии гээшэ. Харин дүршэлтэй бэрхэ хонишодтой болохо — шухала зорилго. Һүүлэй үедэ эсэгынгээ ажалые халажа абаһан залуу хонишон Михаил Китаев ургажа ябана. Энэ жэлдэ тэрэ зуун хонин бүриһөө 87 хурьга абажа, хонин бүхэнһөө 3,8 килограмм нооһо хайшалаа. Колхозой бэрхэ механизаторнуудай нэгэн Николай Семенович Воробьев мүнөө наймадахи жэлээ хонин ажалда хүдэлжэ байна. Тэрэ эхэ хонидые гурбадахи жэлээ харууһална. Энэ жэлдэ зуун эхэ хонин бүриһөө 85 хурьга түлжүүлээ, хонин бүриһөө 3,8 килограмм нооһо хайшалаа. Мүнөө тэрээндэ Валерий хүбүүниинь туһална. Саашадаа энэ ажалда залуушуулые дүршүүлэн хабаадуулха һанаатайбди.

Үнгэрһэн үбэлжэлгын үедэ эбэртэ бодо малай, хонидой гарзалха ушарнууд усадхагдаагүй. Залуу малые һайнаар шахан таргалуулжа үшөөл шадагдаагүй. Хэрбээ тугалнууднай гурбан һарын туршада сүүдхэдэ дунда зэргээр 650 граммаар шэгнүүрээ нэмэжэ байбал, саашадаа энэнь юрэл 340—400 грамм болоо. Энэ хадаа эхэнхидээ малай тэжээлэй шанар муутайһаа болоо.

Ушарһан дутуу дундануудые дахин дабтахагүйн тула энэ жэлдэ бэлэдхэгдэжэ байһан тэжээлэй шанарые ходо шалгаабди. Мүнөө 15400 центнер үбһэ һурилэнхэйбди. Үшөөл 4500 центнер бэлэдхэхээр хараалһабди. Энэ жэлдэ 2528 тонно сенаж даражa, түсэбөө 2,5 дахин үлүүлэн дүүргээбди, силос даралгын түсэбые 1,5 дахинаар үлүүлээбди. 200 тонно ногооной витаминтай гурил бэлэдхэгдээ. Тиигэжэ хамтынгаа малда гүйсэд хүрэхэ тэжээл нөөсэлхэ бүхы арга боломжотойбди.

Манда барюулагдаһан парти, правительствын үндэр шан бидэниие ерэхэ үбэлжэлгые амжалтатайгаар үнгэргэхэ хэрэгтэ уряална, уялгална. Мүнөө малай байра, оньһожоруулгын хэрэгсэлнүүдые заһабарилха хоёр бригада хүдэлжэ байна. Гадна эхэ гахайн байха шэнэ байра баригдана. 1983—1984 онуудай үбэлжэлгын үедэ 2800 центнер мяха, 6000 центнер һү үйлэдбэрилжэ, гүрэндөө 2500 центнер мяха, 5100 центнер һү худалдахабди. Энэ үедэ

ЛЕНИНГРАД. Серго Орджоникидзын нэрэмжэтэ Балтийска судна бүтээлгын заводто «Россия» гэжэ шэнэ атомна ледоколой барилга түлэг дундаа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: хабсаргагшадай бригадир В. В. Орлов (түрүү зэргэдэ) суг хүдэлдэг нүхэдтэеэ.

ТАСС-ай фотохронико.

«АЛТАН ГАРТАНАЙ» НЭГЭН

Саяан. уулын хормойдо оршодог Түнхэнэй районой «Восточные Саяны» колхоздо дүршэлтэй механизатораар Дагба Онгарович Малзуров гуша гаран жэл соо энэ ажалда танигдангүйгөөр хүдэлнэ. Тэрэнэй шадахагүй, мэдэхэгүй юумэн гэжэ үгы. Ёһотойл «алтан гартай» хүн гэжэ хойморойхидон хэлэхыень нэгэнтэ бэшэ дууланан байнаб.

Дагба Онгарович ажалдаа оролдосотойгоор хандадаг, хаанашье ябахадаа түрүү зэргэдэ алхалан, олондо жэшээ харуулдаг юм. Ажахын түрүү механизатор хабарай тарилгын халуун хаһада — трактористаар, намар ургаса хуряалгын үедэ — комбайнераар, үбэлдөө техникэ заһабарилгада — слесарь-заһабарилагшаар хүдэлдэг. Мүн модошо, түмэршэ дарханай, электрогазо-гагнуушанай хүдэлмэриие жэншэдгүй һайнаар дүүргэжэ шададаг. Тиимэһээ колхозой правлениин тэрээндэ элдэб харюусалгатай ажал даалгажа үгэдэгынь ойлгосотой ааб даа. Сүлөөтэй сагтаа Дагба Онгарович орёо оньһон техникэ носохо дуратай юм.

Ажахын дүршэлтэй механизаторай дүрэ зураг районой Хүндэлэлэй самбарта уралан нарижуулагшадай дунда үлгөөтэй байдаг. Тэрэ арбан табан жэлэй саада тээ һолоомо шэрэдэг тусхай тэргэ уралан бүтээгээ һэн. Районой колхоз болон совхозууд энэ дархалпан тэргыень мүнөө болотор ажал хүдэлмэридөө үргэнөөр хэрэглэһээр. Мүн баһа нүхэр Малзуров 11 жэлэй саана орооһо таряа хуряадаг СК-3, СК-4 түхэлэй комбайнуудта силос хуряадаг түхеэрэлгэ тааруулан хэһэн юм. Энэшье түхеэрэлгэнь мүнөө саган силосэй ургамал хуряадаг комбайнуудһаа дутамагүй һайнаар кукуруза хуряалгада хэрэглэгдэнэ.

Дагба Онгарович Малзуров эсэгэ ороноо хамгаалһан Агууехэ дайнда хабаадалсаһан намтартай. Дайнай эхилһэн түрүүшын үдэр нүхэр Малзуров Совет Армиин албанда татагдажа, баруун фронт ябаа бэлэй. Тэрэ булад хуягтай танкын жолоошоноор дайшалхы замаа эхилһэн юм. Эрэлхэг зоригтойгоор немец фашистнуудтай тулалдаһанайнгаа түлөө залуу сэрэгшэ дайшалхы хэдэн олон медальнуудаар ба Алдар Солын гурбадахи шатын орденоор шагнагдаһан, оло дахин шархатаһаншье байха.

Агууехэ Илалтые шэрээлсэһэн юрын буряад сэрэгшэ түрэл нютагаа бусажа, үнөөхил «булад хүлэгөө» жолоодожо, ажалайнгаа алдарта зам үргэлжэлүүлээ һэн. Дагба Малзуров ажахы дотороо түрүүшүүлэй зэргэдэ гараһаар үнинэй. Тэрэ даалгагдаһан ажал хүдэлмэридөө харюусалга ехэтэйгээр хандажа, сугтаа хүдэлдэг нүхэдөө дахуулан ябадаг. Дагба Онгаровичтанай гэр бүлэ нютагайнгаа зоной дунда хүндэтэйшье, суутайшье. Тэрэ хүбүүдээ өөрынгөө мэргэжэлдэ һурган хүмүүжүүлээ. Ехэ хүбүүн, Бадма-Цырен, МТЗ-50 түхэлэй тракторта хүдэлжэ, отделениингээ түрүү механизаторнуудай нэгэниинь юм. Дымбрыл хүбүүниинь механизаторай мэргэжэл шэлээд, мүнөө Таһархайн найман жэлэй һургуулиин 4—8 классуудай һурагшадта хүдөө ажахын машина, техникэ заадаг багшаар хүдэлнэ. Тэрэ нютагайнгаа залуу хүбүүд, басагадые ерээдүйн мэргэжэлтэд болоходонь туһалжа ябана бшуу. Гурбадахи — Шойдониинь Буряадай хүдөө ажахын институтда инженер-механик болохо хүсэлэнтэй һуралсажа байна.

Хүдөө ажахын техникэ һайнаар ашаглаһанай, залуу механизаторнуудые һурган хүмүүжүүлһэнэй, ажалдаа үндэр дүн туйлаһанай түлөө Дагба Онгарович Малзуров наймадахи табан жэлэй дүнгөөр Октябриин Революциин орденоор шагнагдаа һэн.

Ажал хүдэлмэридөө амжалтатай ябаһанайнгаа түлөө Д. О. Малзуров 1970 ондо СССР-эй Верховно Соведэй депутадаар һунгагдажа, арад зонойнгоо этигэл найдабари харюулжа шадаһан, тэдэнэйнгээ үгэһэн захяануудые жэншэдгүй бултыень дүүргэһэн юм. Мүнөө районой Соведэй депутадаар һунгагданхай.

ЮРЫН МЭРГЭЖЭЛТЭЙ ХҮН

Һүүлэй хэдэн жэлдэ энэ нютагаар ган гасуур боложо, ниитын адууһа малые гарза хоролтогүйгөөр ондо оруулха гээшэ хүндэ хүшэр байгаа. Энэ хэрэгтэ Дагба Малзуров онсо анхарал хандуулдаг юм. Тэрэ жэл бүри үбэлдөө Хоймoрой һамагта 400—500 центнер хүрэтэр ожорһо, хулһа сабшадаг байна. Үнгэрһэн үбэл дүршэлтэй механизатор гансаараа 538 центнер ожорһо сабшажа, түрэл ажахыдаа тушаагаа.

КПСС-эй XXVI съезд, мүн партиин ЦК-гай майн (1982 он) Пленум Эдеэ хоолой программа шиидхэхэ хэрэгтэ онсо анхарал хандуулжа, тэрэниие 1990 он хүрэтэрхи үе соо гол шухала зорилго гэжэ тоолоһон байна. Партиин табиһан энэ хараа шугамые Д. О. Малзуров һайн ойлгожо, саашадаа газар таряалангай, мал ажалай бүхы зүйлэй продукци үйлэдбэрилхэ хэрэгтэ арга шадалаа, ухаан бодолоо зорюулна.

Б. БИРБАЕВ.

Совет орон дотор

ХАРТААБХА ХУРЯАЛГА ЭХИЛЭЭ

БАРНАУЛ. Алтайн колхоз, совхозуудта хартаабха жэгдэ хуряажа эхилээ. Овощ хадагалдаг газарта, худалдаа наймаанай эмхинүүдтэ «хоёрдохи хилээмэн» эльгээгдээ.

Хүйтэнэй эхилтэр энэ шухала хүдэлмэриие дүүргэхын тула олонхи ажахынуудта хуряалгын технологиие нарижуулан һайжаруулаа юм: хартаабха малтадаг түхеэрэлгэ зэргэшээ хоёр зуруудай хартаабхые малтахадань, хойноһоонь ябаһан комбайн тэдэниинень суглуулаад, үшөө өөрөө хоёр зуруудай хартаабхые нэгэн доро малтана. Иимэ аргаар хүдэлхэдэнь, ажалай бүтээсэ хоёр дахин дээшэлнэ.

Хизаарай 18 мянган гектар хартаабхын поли дээрэ хамтын подряд, ипатовайхидай түрүү арга үргэнөөр хэрэглэн оньһожоруулагдамал 239 отряд болон звено хүдэлнэ.

БАРИЛГЫН ИНДУСТРИИН БААЗА

КЫЗЫЛ. Районой түб Тээли тосхонһоо холо бэшэхэнэ ашаглалгада оруулагдаһан хирпиисын заводой продукци Бай-Тайгинска районой үндэр хада газарай тосхонуудта барилгада хэрэглэгдэхэ юм.

— Агропромышленна комплексын бүридэлдэ ородог энэ предприятиие барилга хадаа манай һуурин тосхонуудые социальна талаарнь шэнэдхэн байгуулха үргэн ехэ программые бэелүүлхэ хэмжээнүүдэй нэгэниинь болоно, — гэжэ автономито республикын Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо Д. Монгуш хэлэнэ. — Хэдэн зуугаад километр холоһоо хадын хүшэр хүндэ харгыгаар барилгын материалнуудые нилээд зөөһэн байхабди. Мүнөө хүдөөгэй барилгын индустриин предприятинууд байгуулагдаа гээшэ.

Байхаакта, Эрзиндэ ба районой бусад түбүүдтэ хирпиисэ үйлэдбэрилдэг болонхой. Тэрэшэлэн хэдэ хэдэн РАПО-до шлакоблогуудые, избёосхо, гипсолит бэлдэдэг болоо. «Тувинсельстрой», «Тувинводстрой» трестнүүд, «Тувасовхозстрой» нэгэдэл модоор, түмэр бетоноор хабсаргагдамал гэрнүүдые барилгые эмхидхээ юм. Нютагай материалнуудые хараада абажа, бууса шадарай участогуудтай байрын гэрнүүдэй проектнүүд зохёогдоһон байгаа.

КПСС-эй ЦК-гай ИЮНИИН (1983 он) ПЛЕНУМЭЙ ШИИДХЭБЭРИ БЭЕЛҮҮЛХЫН ТҮЛӨӨ

АЖАЛ ХЭРЭГЭЭР ХҮМҮҮЖҮҮЛГЭ АША ЕХЭТЭЙ

Бидэндэ ерэһэн нэгэ бэшэг соо хэлэгдээшэ бодото ушарһаа хөөрэлдөөгөө эхилэе:

«Манай харууһан доро байдаг больницын шэнэ байшан барилсахыемнай бидэниие һаяшаг эльгээбэ. Тэндэ нэгэ иимэ ушартай дайралдаабди. Тус байшангай сонхонууд хэмжээгээрээ нэгэн адли бэшэ байһан тула шэллэхэдэ яһала үргэн аад, утаашаа хоёр метр хүрэтэр, 5—6 миллиметр зузаантай шэлнүүдэй хэрэггүй болоходонь, тэрэнээ хаяха гэжэ ябталаад байгаа бэлэй. Бидэ ехэтэ дураа гутажа, энээгээр хэдэн зуугаад номой адяар шэллэхэдэ хүрэхэ ха юм гэхэдэмнай, энэ байшан һаяар ашаглалгада оруулагдаха, тиимэһээ талмайнь ехэ муухай болонхой, тэрэниие сэбэрлэхэ ёһотойбди гээ һэн. Тиихэдэнь прорабые эшээхэ һанаатай, гаргаша багатай экономико тушаа юушье дуулаагүй хүн гүт?—гэжэ асуухада, тэрэ дураа гутангяар хэлэбэ: «Юундэ дуулахагүй һэмбиб? Би өөрөө экономическа һуралсалда жэншэдгүй ябадагби,— гэжэ тэрэ далда бодолгүйгөөр харюусаа һэн. Энээниие ойлгоходо, ажабайдалай али бүхы юумэндэ дадашаһан хэбэртэй байна бшуу. Иимэ ушар гансашье энэ барилгын управленидэ тохёолдодог бэшэ. Анхаралтайгаар харагты даа, минии зүб байһые ойлгохот»...

Теэд яахаб, уншагшын дурадхалаар анхаралтайгаар эрьен хараад үзэе — уряалай, хүмүүжүүлгын үгэнүүд бодото байдалтай холодоо холбоотой гээшэ гү? Хододоо тиимэ бэшэ гэжэ гэмшэмээр. Энээн тушаа КПСС-эй ЦК-гай июниин (1983 он) Пленум дээрэ үнэн сэхэ руунь хэлсэгдэһэн байна. Тэндэ нэгэ иимэ жэшээ харуулагдаа: үнгэрэгшэ жэлдэ манай орон дотор электрын элшэ ба зарим материалнуудай нөөсые арьбалха тухай даалгабари хахадһаа багаар дүүргэгдээ. Тиигэбэшье энэ асуудалаар ойлгууламжын хүдэлмэри яһала хэгдэһэн байха юм. Энэнь хэлэһэн үгэнүүдээ бодото дээрэнь бэелүүлээгүй байһыень гэршэлнэ бшуу.

Пленум дээрэ энээн тушаа тодо нарийн тобшолол хэгдээ. Үзэл сурталай-хүмүүжүүлгын хүдэлмэри партиин социально - экономическа политикын бата үндэһэ һуури дээрэ ябуулагдаха ёһотой. Тэрэнь мүнөөнэй бодото байдалтай тон нягта холбоотой байха, тэрэнэй амжалта, нэн түрүүн хэлэһэн үгэнүүд бодото хэрэгээр хангагдаха ёһотой. Ажабайдалаар оло дахин шалгагдаһан энэ тобшолол үнэн зүб шуу. Һайн удхатай брошюра, хайша хэрэг бэшэ, харин үнэн сэхэ жэшээнүүдээр баримталагдаһан лекци, партийна болон экономическа һуралсалай шанар һайнтай хэшээлнүүд—эдэ бүгэдэ бодото байдалаар, хүнэй дүй дүршэлөөр шалгагдадаг байна. Тодорхойлбол, эндэ дүй дүршэлдэ шиидхэхы үүргэ оногдоно.

...Саһанда даруулшаһан тарьяан, дутуу сабшагдаһан үбһэнэй талмай, харгын хажуугаар буулгагдаад үмхиржэ хэбтэһэн хэдэн мянгаад кубометр модон гэхэ мэтэ юу харуулнаб гэхэдэ, зарим нэгэ тушаалтад болон хүдэлмэришэдэй ажалдаа хайша хэрэгээр хандадагые гэршэлнэ. Энэ хадаа хэдэн зуугаад хүнэй хамтын ажалай тэдэнэй хүдэлмэриин сагай гүрэнэй мүнгэн зөөриин ямаршье аша үрэгүйгөөр хосорһые баримталан харуулна. Энэмнай һанаан сэдьхэлдэ ямар ехэ хохидол ушаруулна гээшэб? Тэрэниие хэн, юугээр хэмжэхэб? Тиимэ хэмжүүр мүнөө дээрэ үгы. Тиибэ яабашье гол түлэбынь гэхэдэ, хамтын ажалай ашые хайша хэрэгээр гаргашалгатай ушархадаа, хүн зон урмаа хухардаг гэжэ баталан хэлэмээр: ямар нэгэ зүйл үнэ сэнгүй боложо, үйлэдбэриин хүгжэлтэдэ, хадагаламжада болон хэрэгсэлдэ хабаадахаяа болиходонь, тэрэниие үйлэдбэрилһэн хүдэлмэришэн, инженер, совхозой механизатор ниитын ажалда аша туһагүй шахуу байһанаа мэдэрхэ баатай болодог. Энэ хадаа ажалда хандаха эгээл хүсэтэй, һайн һайхан эрмэлзэлыень— тойрожо байһан нүхэдтөө, бүхы арадтаа хэрэгтэйб гэһэн һанал бодолыень буруу һүргэнэ ха юм.

Хэһэн ажалайнгаа үрэ дүнгүүдэй арад зоной анхаралда хүртэхэ, тума бидэ һайнаар ажаллахые оролдодогбди. Харин хайхарамжагүй ябадал юумэндэ ээзэн бусаар хандалгые түрүүлжэ, коллективэйнгээ урдахи уялгада хайша хэрэгээр хандалга, һайн үрэ дүнтэйгөөр хүдэлхэ эрмэлзэл гэхэ мэтые доошонь даралжархидаг байна. Иимэ ябадал гаргаһан хүнүүдэй балшыса элирүүлэгдэбэл, тэдэниие хүн зоной урда эрид шангаар шүүмжэлхэ ёһотойбди. Ажал дээрээ таарамжатай, түни түбшэн байдал тогтоохо арга боломжонуудые байгуулгада бүхы коллектив шиидхэхы үүргэ дүүргэхэ байна. Нэн түрүүн тэдэнэй партийна организацинууд ехэ үүргэ дүүргэдэг. Мүнөө үедэ коммунист бүхэндэ тэрэнэй ямаршье газарта хүдэлөө һаань, тусхай эрилтэ табигдана. Юундэб гэхэдэ, тэрэ өөрынгөө мэргэжэлэй уялгануудые нягта һайнаар дүүргэхынгээ хажуугаар гурим, журам наринаар сахихын, манай ажабайдалай хүгжэхын түлөө тэмсэхэ ёһотой. Гурим буса ямаршье ушарай хажуугаар минии гараха ёһогүйбди. Хэршье ехэ һаа, заха хизаартай ажахыдамнай «хэнэйшье бэшэ», «эзэ эхигүй» юумэн оройдоошье байха ёһогүй.

Нэн түрүүн коллективэйнгээ, районой, һалбариин болон бүхы оронойнай урда табигдаһан зорилгые хайшан гээл һаа амжалтатай һайнаар дүүргэхэбибди гэһэн хүн бүхэнэй һанал бодолые али болохоор батадхан дэмжэхэ гээшэ манай нангин уялга мүн.

Н. ТЮРИН.
(«Правдын пресс-бюро).

АЖАЛАЙМНАЙ ЗАЛУУ ХАЛААН

АЖАЛДА ДҮРШЭНЭ

—гэжэ нүхэрөө зэмэлэнгеэр бүрд гэбэ.

Андрей Бэлигтэ хоёр нэгэ классай, хани нүхэд юм. Муу бэшээр һурадаг. Ситников — ажалай болон амаралтын лагериин комиссар, нүгөөдэнь —бригадир.

— Зай, хүбүүд хэр зэргэ амаржа, ажаллажа байнабта, бэшэнтнай хаана гээшэб, юундэ харагданагүйб,—гэжэ парткомой секретарь асууба.

— Эртын халаанайхидай нэгэ зариманиинь амаржа байна. Багша Сергей Гомбоевичнай хонишон хүбүүдээр сугтаа тэрүү тэрэ боориин хормойдохи һүрэгэй хажууда ябана,— гээд Андрей зүүн урда зүг руу заажа харуулба.

— Иимэ һэрюухэн һэбшээтэй сагта батаганаа, боргооһоншье хомор даа. Хони малнай шэмэтэй ногоондо байратайгаар бэлшэнэ,— гэжэ бригадир Бэлигтэ нүхэрэйнгөө хөөрөөе үргэлжэлүүлэн хэлэбэ.

Бидэнэй тиигэжэ хөөрэлдэһөөр байтар мүн лэ тэдэнтэй хамта һурадаг, мүнөө эндэ хонишон болоод хүдэлжэ бай һан арбадахи классай басагад Ирина Юҕова, Раджана Мангирова, Марина Полхосова гэгшэд сагаахан пулаадуудые баринхай гэртэһээ һубарин гаража ерээ бэлэй.

Зунай түрүүшын һарын эхиндэ нарай хүрьгадые харууһалха ажалай болон амаралтын хоёр лагериин Анаагай совхоздо хүдэлжэ байгаа һэн. Тиихэдэ үшөө нэгэ иимэшүү лагерь эмхидхэбэл һайн бэлэй гэжэ гурбадахи отделениин эрхилэгшэ Сергей Фаэтонович Алсаев бодомжолоо һэн. Тус асуудалые совхозой хүтэлбэрилэгшэд зүбшэн хэлсээд, адууһа малай бэлшээрээр баян Тарбагатай нютагта удаашье болонгүй нэгэ лагерь эмхидхэгдээ һэн. Тиин Хориин нэгэдэхи дунда һургуулиин 12 хүбүүд, басагад эндэ хүдэлхэ болоо бэлэй. Лагериин һурган хүмүүжүүлэгшэ-хонишоноор Цыренин-Доржо Шарапов томилогдоһон байгаа.

Тиигэжэ тус лагерьта амарһан, зунай зулгы хонгор үргэн талаар хони мал түрүүшынхеэ адуулһан эдэ хүбүүд, басагад яһала һонирхолтой хуби заяатай хүнтэй хүдэлхэ аза талаантай дайралдаба.

—Цыренин-Доржо Шараповичнай гээшэмнай хөөрүү хүхюу, һонюуша һүбэлгэн абари зантай, мэдэхэ шадаха юумэеэ урган ябаа залуу халаанда найдамтайгаар дамжуулан үгэхые оролдодог, эрмэлзэдэг, урагшаа һанаатай хүн юм,— гэжэ лагериин хүмүүжүүлэгшэ багша С. Г. Доржиев хөөрэнэ.— Нэгэтэ ажалай һүүлээр үдэшэлэн амаржа һуухадаа, Цыренин-Доржо Шараповичые дайнда ябаһан тухайгаа хөөрэжэ үгэхыень гуйбабди.

— Бидэ хүбүүд амиая доро даранхай, тэрэнэй хөөрөө шагнаа бэлэйбди,— гэжэ һурагша Виктор Черных хэлэхэ зуураа,—манай Цыренин абгай ямар хүндэ хүшэр дайшалхы зам гаталан гараа гээшэб?! Үхэл, тахал, концлагерьнуудай тама-яма нюдөөрөө хараһан, бэе дээрээ үзэһэн хүн даа,— гээд гэнтэ бодолгото болоно.

Дайнай ба ажалай ветеран Ц-Д. Шараповай намтар соо Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу ехэ дайн тусхай һуури эзэлнэ. Мартагдашагүй тэрэ холын дүшэн нэгэдэхи ондо хатуу шанга тулалдаануудай үедэ хүндөөр шархатаад, дайсанай һабарта орожо, элдэб концлагерьнуудаар шэдэгдэн, аяар холын Франци хүрөө. Одоол эндэ дайсанай хаалтаһаа зугадаха аза талаан тэрээнтэй дайралдаа. Удаань бүлэг нүхэдтэйгөө сугтаа Хойто Италиин ой тайга, хада уулаар хоргодон ябатараа, Югославиин партизануудтай ниилээ һэн. Манай нютагай хүбүүн тэдэнэртэй хамта фашист булимтарагшадые бута сохилсоо. Гайхамшаг баатаршалга харуулһанайнгаа түлөө Ц-Д. Шарапов Югославиин орденоор ба «Баатаршалга харуулһанай түлөө» гэһэн медаляар шагнагданхай. Гадна Эсэгэ Ороноо Хамгаалгын дайнай хоёрдохи шатын орденоор, «Фашис Германиие илаһанай түлөө» гэһэн медаляар шагнагдаһан байха юм.

Тарбагатайн лагерьта амарһан үхибүүд эдэ үдэрнүүдтэ даажа абаһан түлгэ хонидоо нэгэшье гарзалуулангүй адуулжа, яһала тобир тарган болгоод совхоздоо тушаагаа. Тэдэнэйнь толгой бүриин шэгнүүр сүүдхын туршада дунда зэргээр 90 граммаар нэмээ. Энэнь түсэбөөр хараалагдаһанда орходоо 10 граммаар дээшээ болоно...

Үнгэрэгшэ зунай туршада һайнаар амаржа, олондо туһатай хүдэлмэри хэжэ, һургуули, совхоз доторoo мэдээжэ болоһон эдир залуу, хүбүүд, басагад дунда һургуули дүүргэжэ, наһанайнгаа ажалай замые шэлэн абахадаа, хонишод, малшад болохо магадгүйл!

Г. БАДМАЕВ,
манай корр.

ЭНДЭ ОЁЖО, ЭСХЭЖЭ ҺУРАДАГ

Би табадахи жэлээ Постышевой нэрэмжэтэ пионернүүдэй городской байшанда эсхэлгэ, нэхэлгын кружогые хүтэлбэрилнэб. Кружогойнгоо таһалгые хэшээлнүүдэй жэлэй эхиндэ һайса бэлдээбди. Нёдондонойнгоо эрхим бүтээлнүүдые ханада үлгэнхэйбди. Уран шэмэглэл хэгдээ. Жэшээлхэдэ, томо гэгшын хайша дүрсэлэн хээд, дээгүүрнь иигэжэ бэшэнхэйбди: «Долоо дахин хэмжээд, нэгэ дахин отоло», үгышье һаа, «Нэгэ хэһэндээ дахин эрьехэгүйгөөр, лаб һайнаар хэ» гэһэн үгүүлэл эсхэлгэ, нэхэлгэдээ нарин нягтаар, бодомжотойгоор хандаха хэрэгтэй гэһэн удхатай. Үгыл һаа, бүд эрүүлэгдэхэ, зохидшоомо хубсаһа хунар оёгдохогүй бшуу.

Юрэдөө, манай энэ кружогто жэл бүри 80—90 басагад — городой һургуулинуудай һурагшад ябадаг юм. Эхин классуудһаа эхилээд ябагшадые нэрлэбэл, 32-дохи һургуулиин Таня Лукьяных, 11-дэхи һургуулиин Оля Коронева, 2-дохи һургуулиин Лена Николаева болон бусад олон. Нёдондо һургууляа дүүргэһэн Алла Парфинович мүнөө эсхэгшэдэй курсануудта һурана.

Гадна нэхэлгын кружок хүдэлмэреэ эхилээ. Хүтэлбэрилэгшэнь Татьяна Михайловна Субачева һургуулиин һурагша байхадаа өөрөө эндэ ябадаг байһан. Шадабаридаа олон лэ басагадые һургаа юм. Жэшээлхэдэ, Любовь Дульская һургууляа дүүргэһэнэй удаа мүнөө уран-зурааша модельерэй мэргэжэлтэй болохоор Томск хотын дээдэ һургуулинуудай нэгэндэ һурана. 3-дахи, 25-дахи дунда һургуулинуудай һурагшад Лариса Кузьмина, Наталья Желънико гэгшэдэй нэхэһэн зүйлнүүд выставкэнүүдтэ саг үргэлжэ һайшаагдадаг юм.

Манай эдэ хоёр кружогто ябагшад оёдолой «Туяана» нэгэдэлэй, гадар трикотаж хубсаһанай фабрикын модельернүүдтэй уулзадаг, зүбшэл заабаринуудтань анхаардаг байха юм. Эдэ бүхы оролдолгонуудаймнай дүн гэхэдэ, басагад гоё һайхан, тааруу зохид хубсаһа оёжо, уран шадабаряа дээшэлүүлдэг гээшэ.

Басагадай бүтээлнүүд Буряадай АССР-эй арадай ажахын туйлалтануудые харуулһан выставкын нэгэ таһагта абтаһан юм. Манай уран гартай эдир оёдолшод ехэл урмашаа бэлэй.

А. МИХАЙЛОВА,
Постышевой нэрэмжэтэ пионернүүдэй байшангай кружогые хүтэлбэрилэгшэ.

• ТАСС • АПН •
ХИЛЫН САДНАҺАА

ООН-ой ГЕНЕРАЛЬНА АССАМБЛЕЙН СЕССИ НЭЭГДЭБЭ

НЬЮ-ЙОРК. Эгээл олоной хабаадалгатай уласхоорондын эмхиин — ООН-ой Генеральна Ассамблейн ээлжээтэ, XXXVIII сесси ООН-ой штаб-байшангай пленарна заседаниинуудай зал соо нээгдэбэ. 157 ороной делегацинууд сессиин хүдэлмэридэ хабаадана.

США-гай захиргаанай үүдхэһэн дай жүрөөдэлгын, шахардуу шанга байдалай оршондо нээгдэһэн Ассамблей дээрэ ядерна дайнай аюулые зайсуулан саралгын, буу зэбсэгүүдые хуряалгын асуудалнуудта гол анхаралаа хандуулха байна. Буу зэбсэгүүдые хуряалгын асуудалнуудаар сессиин зүблэхэ зүйлдэ Советскэ Союзай гаргаһан үүсхэлнүүд гол һуури эзэлнэ. Ассамблейн хүдэлмэрине буруу һүргэхэ, эб найрамдалые хангаха асуудалда һаад тойбо ушаруулха зорилготойгоор американ засагаархид хархис ябуулгануудые үүдхэжэ байна. Эдэ бүгэдэнһөө уламжалан, СССР-эй делегациие толгойлогшо —КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо, гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко Нью-Йоркдо ерэжэ шадабагүй.

Урдахи сессиин түрүүлэгшэ И. Холлаи (Венгри) түрүүшын заседание нээхэдээ, дэлхэйн арадуудай хуби заяанай түлөө харюусалгатай байлгын мэдэрэл буу зэбсэгүүдые хуряалгын асуудалнуудта анхаралаа ехээр хандуулха уялгатай гэжэ мэдүүлбэ. Колониинуудые усадхан зайсуулга нёдондо жэлһээ хойшо огто урагшаа дабшаагүй. Дүтын Зүүн зүгтэхи байдал улам түгшүүритэй болоо. Ливан, тушаа ООН-ой Генеральна Ассамблейн ба Аюулгүйн Соведэй тогтоолнууд бэелүүлэгдээгүй. Палестин арад өөһэдөө өөһэдыгөө тодорхойлхо эрхээ мүнөө болотор бэелүүлхэ арга боломжогүй байһаар. Эдэ бүгэдын түлөө США түрүүтэй баруунай гүрэнүүд харюусаха ёһотой.

Панамын вице-президент Хорхе Ильюэка Генеральна Ассамблейн XXXVIII сессиин түрүүлэгшээр олонхиин дуугаар һунгагдаба. Хүгжэлтэ дэбжэлтэ, эб найрамдал болон харилсаа холбоон тээшэ бүхы арадуудта зам нээхэ арга олгохо буу зэбсэгүүдые бүтэн гаргалгые болюулха гээшэ уласхоорондын эмхиин гол зорилго болоно гэжэ тэрэ тэмдэглээ. Уласхоорондын мүнгэн һангай, худалдаа наймаанай харилсаае шэнэдхэн хубилгаха гээшэ хөөрэлдөөнүүдэй гол асуудал болохо ёһотой.

Түрүүшын заседани дээрэ эмхидхэлэй хэдэн асуудал шиидхэгдэбэ. Индонезиин, Колумбиин, КНР-эй, Малийн, Португалиин, СССР-эй, США-гай. Угандын, Ямайкын түлөөлэгшэд этигэмжэ түлөөлэлгэнүүдые шалгаха комитедэй гэшүүдээр баталагдаа.

Аюулгүйн Соведэй саг үргэлжын гэшүүн-оронуудай делегацинуудай ООН-ой Генеральна Ассамблейн сессиин хүдэлмэридэ хабаадалгада һаад ушаруулха зорилготой ябуулгануудһаа уламжалан, сесси дээрэхи байдал орёо түгшүүритэй болгогдоо гэжэ Никарагуагай гадаадын хэрэгүүдэй министрэй орлогшо, Никарагуаһаа Аюулгүйн Соведтэ байдаг түлөөлэгшэ В. Уго Тиноко, Эфиопиин түлөөлэгшэ А. Сейфу, ГДР-һээ ООН-ой дэргэдэ саг үргэлжэ байдаг түлөөлэгшэ Г. Отт үгэ хэлэхэдээ тэмдэглэһэн байна.

ПРОФСОЮЗУУДАЙ АЖАЛ ЯБУУЛАГШАДАЙ ЗҮБЛӨӨН

ПРАГА. Социальна хангалгын асуудалнуудые шиидхэдэг социалис оронуудай профцентрнүүдэй секретарьнарай зүблөөн эндэ нээгдэбэ. Болгариин, Венгриин, Вьетнамай, ГДР-эй, Кубын, Монголой, Польшын, Румыниин, Советскэ Союзай ба Чехословакиин хүдэлмэрилэгшэд тэрэнэй хүдэлмэридэ хабаадана.

Ажалшадай ажаһуудалые һайнаар хангаха хэрэгтэ аха дүү оронуудай профцентрнүүдэй хоорондохи харилсаа-һаа, дүй дүршэлөө халан абалсалгын дүнгүүдые зүблөөндэ хабаадагшад согсолоо.

ОСЛОДО УУЛЗАЛГА БОЛОБО

ОСЛО. НАТО-гай Европодохи бага оронуудай («Скандилюкс»)—Даниин, Норвегиин, Бельгиин, Голландиин ба Люксембургын социалис партинуудай эндэ болоһон хоёр үдэрэй уулзалга дээрэ Европодо ядерна буу зэбсэгүүдые хизаарлаха тухай Женевэдэ боложо байһан совет-американ хөөрэлдөөнүүд дээрэ тодорхой үрэ дүнгүүдые туйлаха шухала гэжэ тэмдэглэгдээ. ФРГ-гэй, Англиин ба Франциин түлөөлэгшэд адаглагшад боложо, тэрээндэ хабаадаһан байна.

Хөөрэлдөөнүүдэй боложо байха үедэ американ ядерна шэнэ ракетэнүүд Европын газар дээрэ тараан тодхогдохо ёһогүй гэжэ уулзалгада хабаадагшад нэгэн һаналтайгаар мэдүүлээ. Американ захиргаанай үсэд нэтэрүүгээр баадхадагай ёһоор, эдэ ракетэнүүдые тараан тодхохо тухай асуудалда нэгэ талаһаа хүгэлбэрилэгдэхэ ёһогүйбди гэжэ тэдэнэр зааба. Женевэдэхи хөөрэлдөөнүүдтэ Англиин, Франциин ракетно-ядерна буу зэбсэгүүд хүсэнүүдэй ниитэ тэнсүүридэ хараада абтаха ёһотой гэһэн эрилтые дэмжэжэ байһанаа эдэ партинуудай түлөөлэгшэд уулзалгын һүүлээр мэдүүлбэ.

«УНИТА» ГАЗЕТЫН ФЕСТИВАЛЬ

РИМ. «Унита» газетын национальна фестиваль Италиин Реджо-Нель-Эмили хотодо дүүрэбэ. Ниитын ба политическэ элитэ мэдээжэ ажал ябуулагшад, партинуудай ба демократическа профсоюзуудай түлөөлэгшэд, мэдээжэ эрдэмтэд, уран зохёолшод, уран зураашад тэрээндэ хабаадаһан байгаа. Тэндэ болоһон түгэсхэлэй митинг дээрэ нэгэ миллионһоо үлүү хүн хабаадаба.

«Италиин коммунистнууд эб найрамдалай, социализмын, социальна үнэн зүб байдалай түлөө саашадаашье эдэбхитэйгээр тэмсэхэ юм»,—гэжэ ИКП-гэй Генеральна секретарь Э. Берлингуэр тэрээн дээрэ үгэ хэлэхэдээ мэдүүлээ. Европодохи ракетно-ядерна буу зэбсэгэй асуудалда тэрэ онсо анхаралаа хандуулһан байна. Хэрбээ дундуур зайда хэрэглэгдэхэ американ ядерна шэнэ ракетэнүүдэй Баруун Европодо тодхогдон табигдаа гээшэ һаань, манай түбидэхи, тэрэ тоодо Италидахи байдал урдынхидал мэтэ түни түбшэн бэшэ болохо юм гэжэ бидэ һанажа ябаха ёһотойбди гээд тэрэ хэлээ.

КУБА. Агуу ехэ Октябриин социалис революциин 60 жэлэй ойн нэрэмжэтэ тростник хуряадаг комбайн бүтээн гаргадаг комбинадай коллектив совет-кубын хани барисаанай һүлдэ болоһоор үнинэй юм. Зургаан жэлэй саада тээ СССР-эй туһаламжаар баригдаһан энэ предприяти Эрхэ сүлөөгэй арал дээрэхи машина бүтээлгын эгээн томо завод болонхой.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: (зүүн гарһаа) Кубын инженер болон технигүүд Уго Хименес, Фидель Итальго, Гомельһоо ерэһэн совет мэргэжэлтэн Валерий Ананьев, Хуан Агилар.

ТАСС-ай фотохронико.

Исай Калашников

Һаһанай харгыгаар

Романһаа хэһэг

Исай Калашниковай бага наһан дайнай хүшэр хүндэ үе сагтай дайралдаа. Тэрэ Мухар-Шэбэрэй районой Шаралдай нютагта түрэһэн юм. Тэндэ анха урдаһаа наашаа талха тарья ургуулдаг шэмээшэгүүд ажаһуудаг һэн. Өөһэдынгөө ёһо заншалда үнэн сэхэ, тэрэнээ хатуу шангаар, нарин нягтаар сахидаг тэдэ зон хоолойгоо тэжээлгэдэг газартаа тон ехэ дуратайгаар хандадаг, хүндэлдэг, тиимэһээ түхэреэн жэлдээ амар заяа үзэнгүй, хүсэ, хүлһөө гамнангүй шуналтайгаар ажалладаг байгаа. Шэмээшэгүүд үхибүүдээ бага балшар наһанһаань ажал хүдэлмэридэ һургадаг бэлэй.

Исай Калистратович Калашников газарта баһал мээхэйгээр хандадаг, олохон зохёолоо түрэһэн, үдэһэн газар дээрээ ажалладаг, тарьяашадтаа зорюулдаг юм һэн. Жэшээ болгон, «Шэнэ сагай шэнжэ» гэжэ роман эндэ дурдая. «Шуһата зэбүүн саг» гэжэ романаа бэшэжэ, мүн бэшэжэ дүүргээдшье байхадаа, Исай Калашников мүнөө үеын байдал тухай ном зохёохо гэжэ шэбшэдэг һэн. Тэндээ шэмээшэгүүдэй сүлэгдэжэ ерэһээр түрүүшын буразадаа татажа эхилхэһээ абан, мүнөөдэр болоторхи ажабайдалыень үргэноөр харуулха гэжэ һанаашалһан байгаа. «Һаһанай харгыгаар» («Не поле перейти...») гэжэ зохёол бэшэжэ арай дүүргээгүй байтараа уран зохёолшын гэнтэ наһа барашаһаниинь ехэ гашуудалтай юм даа...

Мүнөө Буряадай АССР-эй арадай уран зохёолшо И. К. Калашниковай «Һаһанай харгыгаар» гэһэн һүүлшынь номһоо хуряамжалагдаһан хэһэгүүдые уншагшадтаа дурадханабди. Тус роман «Байгал» журналда гүйсэд дүүрэнээр хэблэгдэхэ.

Хүбшэ тайгада хүнды жалгануудай эхиндэ хүбхэн ургашаһан шулуун дороһоо, табан зуун жэлэй тажагар хүшын барьягар үндэһэн дороһоо сорголон, хүйтэн уһатай булагууд дэбэрэн гарадаг. Булагай уһан уруудам руу горхолон урдажа, бэшэ булагай уһантай хамтаржа, гол болон, шууяатайгаар шааядаг. Хүнүүдэй Харьяата гэжэ нэрлэһэн энэ гол хадын хабшуугаар дэбхэрэн, собхорон урдажа, тала газарта хүрөөд, халуу сорьёмо уларилһаа айһан юумэдэл, гэнтэ хажуу тээшээ эгсээр годирон, уулын хаяагаар урагшаа шармайдаг. Голой зүүн эрьедэ ой модон, эгсэ үндэр хада хабсагай боложо, баруун эрьеһээнь сааша бороложо бүртэгэнөөтэй, гашуун үрмэдэһэтэй, мүнгэлиг сагаан дэрһэтэй үргэн тала нэмжыдэг.

Яһалал болохотой газар дайда.

Үни урдань энээ руу газар уһа бэдэржэ ерэһэн хүнүүд Харьяата голой эрьедэ ойн захада зэмьеэ бариһан юм. Тиигээд ойронь гэрнүүд жэл бүри олошоржо, нэгэ мэдэхэдэ, Мангирта гэһэн тосхон бии болошолой.

Мангирта... Тосхоной нэгэ захада — сибирягууд, нүгөө захадань — шэмээшэгүүд оршожо, дундуурнь үбһэ ногоо ургашаһан үргэн ханааб тататай. Тиихэдэ Харьяата голой саана буряадууд байдаг. Иигэжэ Мангирта нютагта гурбан отог хүршэ һууна. Гурбуулаа тэдэ отогууд өөһэд өөһэдын түхэл шэнжэтэй, өөһэдын ёһо заншалтай, өөһэдын һайндэртэй, өөһэд өөһэдын түрэ найртай.

Тэдэнэр бэе бэедээ һаалта хэнэгүй, бэе бэедээ һөөл һүби болоногүй.

Он жэлнүүд ошожол байба. Үбгэд үндэр наһа наһалжа, хада гэртээ харина. Залуушуул үбгэн наһан болоно. Харин Мангиртадахи байдал халташье хубилнагүй, өөрынгөөл халибаар ябажа байгаа һэн.

Тиигэжэ байтар «хубисхал» гэһэн үгэ зэдэлжэ, залин шэнгеэр түмэрэй нэжэгэнээн, буугай таршаганаан дуулдаба.

Тэрэ хубисхал мандагшье, болигшье — түерөө наяраанинь аяар холо баруунай зүгтэ, «Расеидэ» боложо байна гэн гэһээш, мушхара-мушхарнаар бүхы газар дайдые доnолгожо. газааш ерэжэ, богоһыш тулахадань яахабши!.. Тиигээд лэ үндэр папаха малгаитай хасагууд, сэрэгэй фуражка үмдэһэн офицернүүд, богонихон сэрэгэй хубсаһатай оодон шаранууд — эдэ буса, хари хүнүүд газарай габапаа гараһан шэнги хара мянгаараа һүндэлжэ эхилээ. Нохой шэнги сухалтай, шолмос мэтэ һэшхэлгүй, улаагай харгы дээрэхи дээрмэшэд шэнги хүнэй юумэ тонохол гэжэ байха тэдэ саодагууд нюдөө бэлтылгэжэрлёод, хайшаашьеб зүдхэнэ, тэгүүднэ.

Мангирта нютагайхид хэн юунэй түлөө дайлалданаб гэжэ балай ойлгодоггүй һэн. Хоолойдош аһаад, бахалзуурдажа эхилээ һаань — харюу үгэжэ, хамар руунь табина гүш, али урдань газарта унаад, тооһотой гуталыень таалана гүш... Мангиртын ородуудшье, шэмээшэгүүдшье, буряадуудшье үбдэг дээрээ һэхэржэ шадахагүй.

Тэрэ хатуу сагта мангиртынхид яһаараа илгаржа байха аргагүй, нэгэ амин байгаа бэлэй. Хажуудаа байгааша — өөрын, хариһаа ерээшэ — хүнэй гээд лэ дүүрээ. Энэ мэдээтэй ха юм даа.

Хуушанай ёһо заншалые барижа байһан үбгэд урданайхияа алдахагүйбди гэжэ һанаа һэн. Үбгэ эсэгэнэрнай хаанай урдаһаа, хэрээһэн шажанай ехэ санаартанай урдаһаа тэмсээд, диилдээгүй хадань, бидэ өөпэдынгөө һээхэлзүүрнүүдтэ, бурхан зүг даргадахагүйбди, гэжэ тэдэ һанаа бэлэй.

Хүнэй ойлгохо, мэдэхын аргагүй саг хүрэжэ ерэбэ. Дайнай һүүлээр амяа абажа ядажа байтар, тогтоогдоһон шэнэ засаг бүришье ойлгосогүй хэрэг хэжэ, колхоз тогтоожо эхилбэ.

Эгээн түрүүлэн, сибирягууд хөөрсэгэнэжэ эхилээ һэн. Гашуудаха үйдахые мэдэхэгүй, хүл хүнгэн тэдэнэр колхозһаа колхоз гээд, — тон түргэн зүбшөөлөө үгөөдхёо һэн. Тэдэнэй һүүлээр буряадууд шэнэ байдал тээшэ болобо. Эгээн томо гэрэнгээ оройдо улаан туг хадхаад, правлени гэжэ нэрлэбэ. Адууһа малаа эгээн ехэ хашаанда суглуулан хамталба... Сибирягууд хүршэ шэмээшэгүүдээ идхажа оробо. Зүбшөөлөө үгэгты, Хамта нэгэ колхоз болоё гэжэ оробо. Шэмээшэгүүд тэдэ мангадые дүтэ үзэбэгүй... Мангиршадтай хамта нэгэ ажахытай болохо гэжэ гү — үгы даа! Тэдэнэй хүбшэ тайгаар хэсэжэ ябахада, хэн газар хахалжа зобохоб! Һэе һэбхүүлгүй ошог лэ! Хэрбээ тиитэрээл һаа баалаха, балхидаха, хабшаха болоо һаань, өөһэдөө артель болохол. Айл бүхэнэй адууһа мал, тэргэ, шарга, зэмсэг хэрэгсэл танюуһатай ха юм — хуушанаи сагай тэхэрихэдэ, хүн бүхэн өөрынхиеэ абыш.

Нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, Мангирта нютагта гурбан колхоз тогтобо. Хүлеэбэ, хүлеэбэ — нэгэш артелиинь һандарбагүй.

Шэнэ гайхал, үзэсхэлэн — трактор бии болобо. Мухар хушуутай, газарлиг бэетэй, херахада, соходол адли тэрэ трактор хүршэгэнэһөөр Мангирта нютагаар омог дорюунаар мухариба. Хойноһоонь юунһээш айхагүй һонюуша ухибүүд һүрэгөөрөө харайлдаа һэн, харин ехэшүүл гайхаһандаа нюдөө бэлтылгэжэрхинхэй, амаа ангайлданхай юумэд харша хорёодоо аһашоод, хаража байгаа һэн. Үбгэд һэгээ орожо зай, энэмнай ямар удхатай юумэн гээшэб, эсэсэймнай саг ерэбэл даа. гэжэ шиидээ һэн. Хүхэ түмэр өөрөө ябаба гэжэ хаана үзэгдөө, дуулдаа юм? Тэрэ түмэртэ шудхэр шугнэнхэй гээшэ ха, юундэб гэхэдэ, үнэр танарынь гэжэ шажан мүргэлтэй хүнэй тэсэхын аргагүй муухай, хоро шара ехэтэй байна бшуу.

Тракторшье талада газар хахалжа эхилбэ гээшэ. Олон анзаһан хүрмэлдэшэһэн үндэһэтэй боро газарые урбуулжа мэдэнэ.

Нэгэтэ трактористын түмэр мориёо заһажа байхада, буряад хонишон Баяртын хүбүүн Жамьян ерээ һэн. Тээ холохоно зогсоод, нюдөө ялалзуулан, трактористын хэжэ байһан юумэ һонирхон харана. Тракторист мотоороо носожо байха хоорондоо, хүбүүндэ дуугарна:

— Һонирхоно гүш?

— Аһаа.

— Ши минии энэ морииe хулуухаа һанаагүй хүн аабзаш!

Жамьян нээрээшье хэлэһыень, наадалжаш байһыень ойлгонгүй, абяагүйхэн зогсоно.

—Али ши энэ минии түмэр морииe азарга адуугаар андалдажа абаха һанаатай гүш? — гэжэ тракторист һалаба һандабагүй.

Зорёон наадалжа дуугарна гэжэ хүбүүн ойлгоод, бүри зориг орошобо.

—Андалдажа абахал байгааб..., — гээд тэрэ олон моригүйб гэжэ хоёр гараа дэлгээбэ. —Намда азаргаар адуун байхагүйл.

—Хэрбээ ши энэ түмэр мориием абаа һаа, юу хэхэ байгаабши?

—Гүйлгэхэл байгааб...

—Энэшни дураараа һуугаад, гүйлгэшэхэ даахитай гүүн бэшэл. Техникэ гээшэл! Ши уншажа шададаг гүш?

—Шададаг.

—Бэшэжэ шадаха гүш?

Бэшэжэшье шадахаб.

—Комсомол гээшэ юун бэ гэжэ мэдэхэ гүш?

—Мэдэхэ даа, Комсомолдо орохо һанаатайб. Абахабди гээ һэн.

—Бэрхэш! Тэрэ мотоорым хүршэгэнүүлэл даа... Тэндэ барюул байха. Эгээл тэрэшни...

Жамьян барюулынь барижа, мушхаба. Тэрэнь оройдоо эрьелдэжэ үгэхэгүй—ехэ хүжүүн. Хэн бэ даа нэгэ хүнэй Жамьянай хүсэ үзэхэ гэжэ зорёон бараад байһан шэнги, Зүб эрьюулнэш гээшэ губ, али буруу гү гэһэндэл Жамьян трактористые харасагаан нэгэ хэды эрьюулбэ.

—Мушха, мушха!

Жамьян хүлөө астайлгажа тулгалаад, хэды хэды эрьюулээд абаба. Тракторшье баабгай шэнгеэр эрхирэн хүршэгэнэшэбэ. Түмэр бэень шэшэргэнэн хүдэлбэ. Энэ бэеэрээл урагшаа даб гэжэ дарахадаа болохол. Зориг ядаһан Жамьян гэдэргээ сухараад, бүреэдээ руу һуушаба.

Тракторист намайе наадалжа, эльгэ хатахань хаш гэжэ Жамьян һанаагаа зобожо һуугаа һэн. Харин тэрэнь юуш мэдээшэгүй боложо, хагда зулгаажа гараа аршаад, хажуудань ерэжэ һууба.

—Ши намда ехэ туһа хүргэбэ гээшэш,—гэжэ тракторист духа дээрээ гаргажархиһан нюдэнэйнгөө шэл абаба. —Бари, шамда бэлэглэнэб. Ши трактортай болохош. Иимэ шэлтэй болоо хадаш, трактор олдохо.

* * *

Колхоз бүхэн нэгэ-нэгэ комсомол-һайн дуратаниие трактористын курсада эльгээхэ ёһотой гэһэн саарһан районһоо ерэбэ.

Буряад колхозойхид удаан болонгүй энэ асуудал шиидхээдхибэ. Жамьян Баяртуев лэ ошохо ёһотой. Тэрэниие нюдэндөө шэлтэй гэжэ булта хүнүүд мэдэдэг. Нюдэндөө шэл хээд, хони адуулжа ябаха һэн гү? Нюдэнэй шэл гээшэ тон ондоо табисууртай ха юм.

Харин сибирягууд ядалсад гэбэ. Трактористын һургуулида Долдогонуур гэжэ ара нэрэтэй Степан ошохо дуратай байба. Тэрэ комсомолой наһанһаа үни гаранхай. Марья Дарья хоёр эхир басагадынь комсомолшууд болонхой байгаа. Теэд колхознигууд Степанай тракторист болохо гэхэдэ, гансашье наһаа эдижэ. нарбаа сайһан дээрэһээ дурагүй бэшэ байгаа.

Долдогонуур Степан мэдээжэ хүн. Үшөө хүбүүн ябахадаа, түрүүшынхиеэ суурхаһан юм. Нэгэ санаартан волостиин тосхонһоо тэрэниие зараса болгон абаба. Үргэ аманда бэрхэ, бушуу түргэн хүбүүхэн ганса бэе санаартанай һанаанда тааараа һэн. Тэрэниие хубсалуулба, ном бэшэгтэ һургаба. Степан гэртээ ерэхэдээ, бүри һархагар юумэ ябадаг болобо.

Тиигэжэ байтараа Степан гэнтэ гэртээ ерэнгээ ерээ һэн. Үреэһэн нюдэн доронь хүхэ бала, хоёрдохи нюдэнииинь улаан нюлсагар, уһатанхай. Юуи болооб, ядгааб? Теэд Степанай хэлэниинишье ээдэлдэнги, баһал ехээр гэмэлтэжэ, хүдэлжэш шадахаа болишонхой хэбэртэй.

Теэд өөрынь хэлээгүйшье һаа, хамаг юумэн элирбэ.

Санаартан гээшэмнай масаглаха ёһотой зон ха юм. Мяха болон сагаан эдеэнэй зүйл амандааш хэхэгүй, ондоо хүнүүдтэш эдюулхэгүй бэеэ зобооходоо, буян хэхэ гэһэн удхатай. Агуу ехэ масагай долоодохи недели ябажа байба. Санаартан хэрэгээр хүршэ сэлеэн ошоһон байба. Гэр соогоо өөдэ татахыень Степкодо захиба. Улаан үндэгэнэй һайндэр болохо байгаа бшуу. Степкын кладовко сэбэрлэхэдэ, мүргэлшэнэй асаржа үргэһэн гахайн нэгэ хүл байба. Хэдэн долоон хоногто масаглаһан Степкын гэдэһэн ара нюргандаа нялдашанхай һэн. Шаб шарахан хүба шэнги болотор хуухалжархиһан арһатай гахайн мяхан хүнэй хорхой хүдэлгэмэ амтатайгаар хангалтаба.. Степкын өөрөөш мэдээгүй байтар гарынь ээлүүдгүй мяха отолоод, ама руугаа ябуулжархиба. Нүгэлшье хэгдэшэбэ даа. Нэгэ жажалхашье, томо монсогорыеньшье эди — өөрэгүй болошобо. Степка сковородаагаар дүүрэн мяха шараба. Эгээл энэ үедэ ород лама морёороо хашаа руугаа орожо ябаба. Сковородаагаа нюуха гэхэдэнь, халуун! Дээрэһээнь уһа адхаба. Тоһониинь шаршаганаад, иишэ тиишээ сэсэршэбэ. Нэгэ сэсэрдэһэн һүрэжэ, баруун нюдэндэнь орожо, тэсэшэгүй үбшэнтэйгөөр хордохообо, хашхаруулба.

Санаартан баруун нюдэ руунь шаажа, шэлэ хүзүүнһээнь бажуугаад, үүдэндэ абаашажа, газаашань түлхихэдөө, хойноһоонь үдьхэлжэрхибэ.

Степка намнуулхын намнуулбашье, үзэг бэшэгтэ һуража абаашань өөртэнь үлөө. Мангиртын хүн зон тэрэниие наадалжа энеэлдэбэшье, ямар нэгэн гүйлгэ гү, али бэшэг бэшүүлхэ болоо һаа, Степанда ошодог һэн. Степан дураа хүрөө һаа — бэшээд орхихо, үгы һаа — тумархаха. Тиибэ ябабашье бэшэжэ үгэхэл даа.

Степан бэеэ хүсэжэ, нютагтань үйтай шэнги болобо. Хүн зон булта харанхы мунхаг, һамга хэмээр һэнэгтэй басаганшье гэжэ үгы, нэгэниинишье ажабайдал тухай шэбшэхэ бодолгүй.

Гунга ЧИМИТОВ
оршуулба.
(Түгэсхэлынь хожом гараха).

ТҮРЭЛ НЮТАГАЙМНАЙ ТҮҮХЭҺЭЭ

АЖАХЫ БАЙГУУЛАЛСАҺАН НАМТАРТАЙ

Октябриин революциин удаа ажабайдалдамнай болоһон ундэһэн хубилалтануудые нюдөөрөө хараһан түүхэтэ эдэ үйлэ ушарнуудта бодотоор хабаадалсаһан үндэр наһатайшуул Бэргажанай голдо олон юм. Хуушанайм нүхэр Петр Константинович Ермаков эгээл иимэ хүнүүдтэй — аха дүү Цивилёвуудтай танилсахыем дурадхаа бэлэй.

Эдэмнай Сухая гэһэн бишыхан дэрээбэндэ түрэһэн, таряашанай хүшэр хүндэ ажалые бэе дээрээ үзэжэ, үгытэй ядуу байдалда үдэһэн хүнүүд юм. 7 аха дүүнэр—Цивилёвтоной бүлын хүбүүд шэнэ засагай тогтоогдожо эхилхэдэ, нэгэн һанал бодолтойгоор, эдэбхи үүсхэлтэйгээр хамтын хэрэгэй түлөө нэгэн хүн шэнгеэр хамсыгаа шуун оролсоо һэн. 1930 ондо хамтын хүсөөр газар элдүүрилхэ талаар нэгэдэл (ТОЗ) эмхидхэгдэһэн юм. Удаань «Октябрь» колхоз байгуулагдаа бэлэй. 30 гаран үгытэй бүлэ хүсэеэ нэгэдүүлжэ, социализмын һаруул замаар дабшаха гэһэн эрмэлзэлээ ниилүүлһэн юм. Таряа талха, хартаабха шадал зэргээрээ ургуулжа, ниитын хүсөөр малаа харууһалан үсхэбэрилдэг болоо бэлэй.

Гэбэшье олоной һаналаа нэгэдэлгые туйлахын тула нилээд ехэ ойлгууламжа, хүмүүжүүлгын хүдэлмэри ябуулха хэрэгтэй байгаа. Колхозой правлениин түрүүшын түрүүлэгшээр Цивилевтоной дунда хүбүүн Андрей томилогдоһон юм. Нилээд удаан энэ тушаалдаа хүдэлөө. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнай эхилхэдэ, Андрей Цивилев фронт мордоһон, шанга тулалдаанай үедэ баатарай үхэлөөр унаһан байна. Тэрэнэй удаа Прокопий дүүнь ажахын хүтэлбэрилэгшэ байһан.

Эсэгын хүбүүдэй эгээл ахань — Василий Цивилев сабшалан нуга һайжаруулха, үбһэ тэжээлэй баян ургаса абахын хойноһоо оролдожо ябаа. Олон жэлэй туршада бригадир ябаһан юм. Гурбан дайнда хабаадагша Василий Фёдоровичтой уулзахадамнай агуухэ хубилалтануудай үе сагта ажаһууха, үйлэ хэрэгүүдтэнь хабаадаха хуби золтой байһан тухайгаа түүрээн хөөрэжэ һууга һэн: «Иигэһээр 100 наһатай болохом. Юу үзөөгүй, хараагүйбиб даа? Гартаа һэлмэ жадашье, буушье бариха саг гараа. Гал дүлэтэ үе бэлэйл. Юрэдөөл, түүхын иимэ богони болзор соо эды ехэ хубилалтанууд болохо юм гэжэ урданаймнай барга байдалда бодогдохоор һэн аал? Коммунистнуудай парти, Владимир Ильич Ленин иимэ һайхан байдалыемнай мандуулаа бшуу. Би өөрөө энэ агуухэ хүнииие нюдөөрөө хараагүйшье һаа, юрын хүн бүхэнэй эгээл дүтын нүхэр гэжэ мэдэрээ һэм. Мүнөө аша гушанартаа Ленинэй хэрэгые нангин һайханаар үргэлжэлүүлхыень захидагби».

Николай Цивилев Эхэ ороноо фашис булимтарагшадһаа хамгаалалсажа, сэрэгшын нангин уялга нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэһэн юм. Гамтайгаар мүнөө хадагалжа байдаг дайшалхы медальнуудынь эрэлхэг зоригыень элирхэйлдэг.

Буряадта хүдөө ажахын хүгжэлтын шатанууд Иван Федорович Цивилевто һайн мэдээжэ. Тэрэнэй дурсалганууд тодо баримтануудаар, һонирхолтой зүйлнүүдээр баян. Барилга заһабарилгын хүдэлмэри хүтэлбэрилһэнөө дурсан һанаха дуратай. Оньһожоруулга үгы, бар хүсөөр гүрүүшын бишыханшье һаа, тон шухаг барилганууд бодхоогдоо бэлэй. Хара үглөөнһөө үдэшын орой болотор эсэхэ сусахые мэдэнгүй хүдэлдэг һэн. Үе сагай эрилтэ тиимэ байгаа ха юм. Хүлһэ салиишье гэжэ мүртэй юун байхаб даа.

— Колхозой байгуулагдаһанай удаа хэдэн плугтай һэмди. Хажуур, хадуур, гар ажалай бусадшье зэр зэмсэгүүд хүн бүхэндэ бии һэн. Одоол дуутай шуутай, энеэдэтэй соготойгоор ажалаа эхилдэг һэмди. Дуунуудшье шэнэ, энеэдэ наадамнайшье шэнэ удхатай мэтэ бэлэй,— гэжэ Иван Федорович дурсан хөөрэнэ.

Иван Федорович наһанайнгаа ханитай суг 4 үхибүүдээ үндылгэжэ, ажабайдалда гарганхай. 8 аша, 5 гуша үндэр наһатай үбгэн аба хүгшэн эжы хоёроо баясуулжа байдаг. Энэмнай юрын лэ бүлын хуби заяан aаб даа. Гэбэшье иимэ һайхан байдал туйлахын тула үбгэ эсэгэнэрнай хэды оролдолго гаргааб. ёһотой тэмсэл ябуулааб? 1939 ондо «Октябрь» колхоз «Улаан партизан» колхозтой нэгэдэжэ. ажахыда морин сеялкэ. таряа хададаг, сохидог түхеэрэлгэнүүд бии болоһон юм. Одоол юрэ хэлэдэгэй ёһоор, ажахы «хүл дээрээ гараа һэн». 1950 ондо «Октябрь» колхоз «Большевигтэй» нэгэдэжэ, энэ ушарһаа бүри бүхэжөө, ургаа бэлэй.

— Элдэб оньһон техникэтэй, эрдэм мэдэсэ ехэтэй мэргэжэлтэдтэй мүнөө үеын колхозуудые харахада, эдэ бүгэдын эхиндэ байһан бидэнэрэй урмашалые ойлгомоор aаб даа. Түрэл партиин хүтэлбэри доро хүдөө ажахымнай танигдашагүй, тад ондоо шарайтай болоо гээшэ. Би, миниии дүүнэр (хуу үндэр наһатайнууд) хүсэ шадалайнгаа бууранхайшье һаа, «хамтын хэрэг манһаа саашаа» гээд мүнөө һуудаггүйбди. Хаанаб даа хажуур дабтаха, аса, тармуур дархалха, зарим тээ гар хажуурагар нэгэ хэдэн мүр дарaжархиха—энээнээ юундэ ядаба гээшэбибди?

Шагнал суугай түлөө бэшэ, харин сэдьхэлэй уряагаар хамтын хэрэгэй түлөө тэмсэлдэ жагсаһан хүнүүдэй хүсөөр колхозной хүдэлөөн урагшатайгаар, үргэн дэлисэтэйгээр дэлгэрһэн бшуу. «Ажалша бата эдэ хүнүүдэй найдамтай гарһаа халан абаһан социалис дабшалтынгаа жолоое алдаха ёһогүйбди» гэжэ залуу үетэндэ хэлэхэ дуран хүрэнэ.

Вл. МЕНЬШИКОВ,
ажалай, дайнай ветеран.

ЗАНШАЛТА ЗАМДАА

Ургаса хуряалгын халуун хаһада хүдөөгэй ажалшадые соёлой талаар гүйсэд хангахын тула районоймнай соёлой хүдэлмэрилэгшэд шармайн оролдожо байнхай. Тэдэнэр һүүлэй үеэр дүшөөд шахуу бригадада айлшалжа, һонирхолтой программаа харуулһан, үбһэ хуряалгада хамһалсаһан байна. Эдэбхитэдэй тоодо районой соёлой байшангай, Ёнхорой, Дэрэстэйн, Доодо-Ториин хүдөөгэй клубүүдэй агитбригаданууд оролсоно.

Районой соёлой байшангай дэргэдэхи агитбригадын 7 гэшүүд Елена Павловна Брыковагай хүтэлбэри доро «Мир» колхозой болон Доржо Банзаровай, XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозуудай үбһэшэдтэ, таряа хуряагшадта айлшалжа, удха түгэлдэр концерт наадаараа тэдэниие баясуулаа. Совет ба буряад композиторнуудай дуунууд, элдэб үндэһэ яһатанай эршэтэ һайхан хатар, шог ёгто богонихон зүжэгүүд агитбригадынхидай программада оролсоно. Соёлой байшангай автоклубые даагша В. Дампилов, методист И. Зяблицкая, райпотребсоюзай хүдэлмэришэн П. Вершинин болон бусадай шадамар бэрхээр гүйсэдхэһэн дуу, хатар харагшадта һайшаагдана.

Соёлшод һаяын үдэрнүүдтэ программаа шэнэлжэ, малшадай заямхануудаар, полевой стануудаар аяншалгаа үргэлжэлүүлхэ юм.

К. РАДНАЕВ.

Зэдын район.

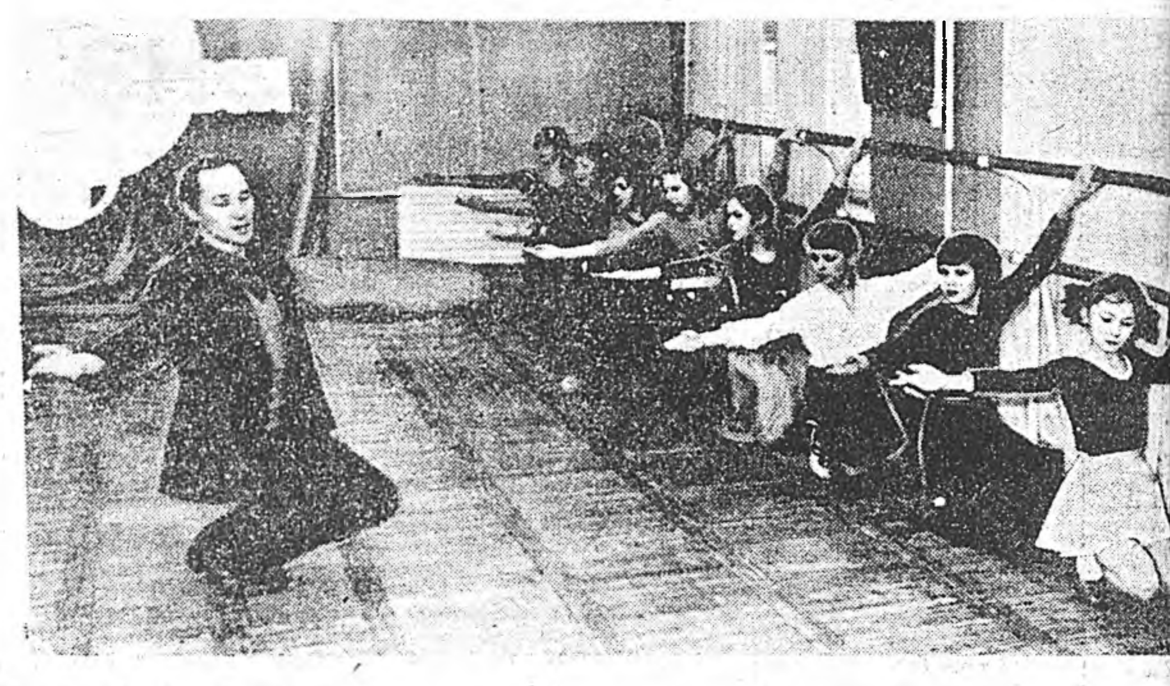

Манай штатна бэшэ фотокорреспондент Н. Ефимовэй буулгаһан зураг дээрэ Северомуйск гэжэ хүдэлмэришэнэй һууринай эдир үетэнэй хореографиин замда түрүүшынгээ алхамые хэжэ байхыень харанат. Эндэ БАМ-ай барилгашадай үхибүүдтэ зорюулагдажа, искусствын һургуули нээгдэнхэй юм. Тэрэл һургуулиин классууд соо эдиршүүл гоё һайхантай танилсана, дуулажа, хатаржа, хүгжэм ойлгожо һурана.

ХАБАР БОЛОТОР БАЯРТАЙ

Улаан-Үдэ хотын түбтэ оршодог соёлой ба амаралтын паркын зунай сезоной түгэсхэлдэ зорюулагдаһан һайндэр һаяхан болобо. Заншалта болоһон энэ һайндэртэ улаан-үдынхид олоороо сугларжа, дуратай аттракционуудтаа дахин наадажа сэнгээ юм.

...Гоё һайханаар шэмэглэһэн хубсаһатай «Алтан намар» (тус паркын хүдэлмэрилэгшэ А. Агафонова) ниишэ ерэһэн хүн бүхэндэ намарай хаһын хэшэг— сэсэг барюулжа, энэ һайндэрые нээгээ. Удаань тэрэ Новокузнецкын драматическа театрай артист В Мохначевтой суг намар тухай шүлэгүүдые, шог зугаатай сценкэнүүдые гүйсэдхэжэ, суглараагшадые баясуулаа. Тус паркын дэргэдэхи хатарай «диско-бүлэг» мүнөө үеын хатарнуудые харуулаа. «Нэгэ мүнгэнэй түлөө» гэжэ нэрлэгдэһэн конкурс суглараагшадай халуун анхаралые татаа. Конкурсдо илагшадта томо кукла ба үнн холын 1888 оной нэгэ мүнгэн шан барюулагдаа бшуу. Энэ конкурсын үедэ хатарай талмай суглараагшадай альга ташалгаар халижа байгаа һэн.

Үглөөнһөө үдэшэ болотор номуудай болон эдеэ хоолой выставкэ-худалдаан эмхидхэгдээ. Паркын аттракционуудта наадаха дуратайшуул хүүгэд— нэгэ түхеэрэлгэһээ нүгөөдэдэнь ошожо, бултадаа һанаа сэдьхэлэйнгээ ханатар наадаа.

Һайндэрэй түгэсхэлдэ залуушуул олоороо сугларжа, дуунай - инструментальна «Круговорот» гэжэ ансамблиин дуу, хүгжэм доро хатараа, ёохорлоо.

Манай корр.

УРАН ЗУРАГАЙ ҺУРГУУЛИДА

...Ягаа-улаан, сэнхир хүхэ, номин ногоон будагуудые холин, хүүгэд баглаа сэсэгүүдые оролдосотойгоор зурана. Эдэнэй багшань — залуу уран зураашан Александр Чичигин, мүн лэ урдаа мольберт табинхай. Класс соо шэмээгүй. Ямаршьеб нэгэ шэдитэ бүтээлэй мүндэлжэ байһандал, юрэ бусын аалин байдал эндэ тогтонхой...

Энэ хадаа Улаан-Үдын хүүгэдэй уран зурагай һургуулиин дүрбэдэхи классай һурагшадай ээлжээтэ хэшээлынь үнгэржэ байна гээшэ.

— Эдэ үхибүүд үһан шэрын «нюусануудые» шудалжа эхилһээр үнихэн болобо — гэн, Александр Альбертович хөөрөөгөө эхилнэ. — Жэшээлбэл, Ванчикова Туяана табадахи жэлээ манай һургуулида ябана. Уран зураашын мэргэжэл шэлэхээр шиидэһэн тула тусхай һургуулиин шалгалтануудта ехэ оролдосотойгоор бэлдэжэ байнхай. Харин аха дүү Ишигеновүүд хоёрдохи класста һурадагшье һаа, «ехэшүүлтэй» суг энэ хэшээлдэ ерээд һууна. Шадамар бэрхэнүүд, һүбэлгэн хурсанууд хадань, аха нүхэдэйхидтэнь адлихан даабари эдэ хоёрто үгтөөд байна гээшэ...

Айхабтар шуналтайгаар хүдэлжэ байһан үхибүүдтэ һаад хэхэгүйн тула багшанарай таһаг руу орожо, Александр Альбертовичтэй хөөрэлдөөгөө үргэлжэлүүлнэбди. — Бухыдөө 90 гаран хүүгэд хэшээлнүүдтэмнай ябалсана. Бэлигтэй хүүгэдые мүнөөшье болотор һургуулидаа абаһаарбди. Бидэ, һургуулиин 6 багшанар, үхибүүдээ 8 бүлэгтэ хубаарилан, «композици», «уран зураг», «урлан шэмэглэлгэ», «юрэнхы зураг» гэхэ мэтэ предмедүүдые удха түгэлдэрөөр заажа үгэхые оролдонобди, —гэжэ залуу багшын хөөрэжэ байха үедэнь һургуулиин директор Николай Нимацыренович Батуев хэшээлээ дүүргээд орожо ерээ һэн.

— Хэрбээ урда жэлнүүдтэ 8—9 һурагшадые дүүргүүлдэг байһан һаамнай, мүнөө жэлдэ оройдоол 5 үхибүүд һургуулиемнай дүүргэжэ гараханъ гэжэ сэхыень хэлэлтэй —гэн, тэрэ хөөрэлдөөндэ ябуул оролсобо. —Энэ ямар ушарһааб гэжэ асууха ёһотойт. Үбэлэй сагта классууд соомнай хэды хүйтэн байдаг гэжэ һанаһат. Хүүгэдэймнай амисхаалһаа уурал баажа байха... Бээлэйнүүдые углаад, зуража һууһыень харахадаа, ямар түрэлхид үхибүүдээ иишэ таbиха дуратай байлтайб! Железнодорожно райвоенкомадай мэдэлэй табан таһалгые гурбадахи жэлээ түлеэһэгүйгөөр хэрэглэнэбди.

Сэхыень хэлэбэл, һургуулиин директорэй иигэжэ гомдолоо барихыень һанаандаа хүлеэжэ байгааб. Республика доторхи ори гансахан уран зурагай тусхай һургуулиин аяар холо, городой захада байрлаһандань үниһөө хойшо гайхалаа барагша бэлэйб. Һургуулиинхид одоошье шэнэ байшантай болоожо, һаяар тэндээ зөөжэ ороходнь хаш гэһэн хуурмаг һурагай тараадхихыеньшье нэгэнтэ бэшэ дуулагша һэм. Зүгөөр 1966 ондо байгуулагдаһанһаа хойшо тус һургуули нэгэтэшье өөрын мэдэлэй байшантай байжа үзөөгүй юм гэжэ багшанарай үгэнүүдһээ мүнөөл мэдэжэ абабаб. Гансаханшье батареигүй, сэбдэг хүйтэн байрада эдир зураашадай үбэлжэхэеэ байһыень мүн лэ нюдөөрөө харааб. Харин эдэнэй һуудаг классууд соохи хана үһээнь хамхаржа унахаяа байна гээ һаамни, заримашуул этигэнишьегүй байжа магад...

Теэд үнэхөөрөөшье, энэ һургуулиин байдалые һахын аргагүй шахардуу гэжэ сэгнэхээр байгдаа. Жэлдээ гүрэнһөө оройдоол 2 мянган түхэриг тэдхэмжэ абадаг һургуулиинхид тэрэнэйнгээ диилэнхи хубиинь байрынгаа түлөөһэн болгожо үгэнэ. Харин шэрэ, саарһанһаа эхилээд, һурагшадай хэрэглэмжын бүхы юумэнэй түрэлхидэй мүнгөөр абтадаг байһаниие яашье һайшаахаар бэшэ байна. Иимэ байдалда орошоһон һургуулиин хүтэлбэрилэгшэд гараа хабсараад һуудаг юм гү гэжэ уншагшад гайхажа болохо. Хэжэ боломоор ябуулганууд булта хэгдээ гэжэ эндэхи багшанар мэдүүлнэ. Һүүлэй жэлнүүдтэ Соёлой дээдын эмхи зургаануудта, городой арадай депутадуудай гүйсэдхэхы комитедтэ һургуулиие шэнэ байратай болгохо тушаа багшанарайшье, түрэлхидэйшье зүгһөө хэдэн олон мэдүүлгэ баригдаһан байха. Гэбэшье дээрэ дурсагдаһан зургаанууд һургуулиинхидай гүйлтада ямаршье тодо харюу үгөөгүй байһаар ха юм.

...Александр Альбертовичэй класста уран зурагай хэшээлынь үргэлжэлһөөр. Номин сэнхир, алтан шара, газарлиг хүрин шэрэ будагуудые хэрэглэн, хүүгэд түрэл хизаарайнгаа байгаалиин һайханиие зураглана. Үхибүүдэй иимэ оролдосотойгоор хүдэлжэ байхыень харахадаа, — «магад, эдэнэйшье дунда ерээдүйн «ехэ гарай» зураашад һуужа байгаа аалам даа?» — гэһэн бодол эжэлүүдгүй толгойдомни ороодхихо юм.—«Жамсаран Эрдынеев, Георгий Зайцев, Радна Санжитов болон бусадшье мэдээжэ уран зураашад энэл һургуулиһаа зохёохы замаа эхилһэн ха юм. Теэд эдэ үхибүүдэй эдэбхи оролдолгонь хэр зэргэ удаан сагта хүрэхэ хаб даа?. Бээлэйтээ һуухаар хүйтэн һургуулида түрэлхидынь эдэнээ хожомынь табиха гээшэ гү?» — гэхэ мэтын урмагүй бодолнуудта ээлэгдэн, тэндэһээ гаража ошоо һэм.

Б. ДОРЖИЕВА.

ГАСТРОЛЁО ТҮГЭСХЭБЭ

Дон Жуанай ушаралта ябадалнууд тухай суута испан домогой удхаар С. Алешиной өөрсэ маягтайгаар бэшэһэн шог ёгтото зүжэгые Новокузнецкын драматическа театрайхид улаан-үдынхидтэ хахасалгын бэлэг болгон харуулба.

Хүгжэм дуугаар, хүхюу зугаагаар элбэг «Дон Жуан» манай харагшадта ехэтэ һайшаагдаа. Жун-Жуанай ролиие шадамар бэрхээр гүйсэдхэһэн Г. Долинина, зүжэгтэ хабаадалсаһан бусадшье актёрнуудта олон харагшад зүрхэнэй баярые хүргэн, һайхан баглаа сэсэгүүдые бэлэглээ. Удаань республикымнай соёлой эмхи зургаануудай түлөөлэгшэд айлшан театрайхидтаа Хүндэлэлэй грамота барюулжа, баяр баясхалангай үгэнүүдые хэлэхэдээ: «Улаан-Үдэдэ хоёр долоон хоногой туршада үргэлжэлһэн тус театрай гастрольнуудай республикымнай соёлой ажабайдалда хадуугдамаар үйлэ хэрэг болоjо үнгэрһэниинь сохомтой», — гэжэ тэмдэглэһэн байна.

Б. ДЫМБРЫЛОВА.

АЖАЛШАД АЛЬГА ТАШАНА

Сентябриин 18—19-нэй үдэрнүүдтэ Бэшүүр тосхоной соёлой байшан соо эстрадын орон доторoo мэдээжэ артистнууд «Дуу, хүгжэмэй болон шог зугаагай орондо» гэжэ нэрлэгдэһэн программатаяа харагшадые танилсуулба. Новосибирск, Воронеж болон Сочиин артистнуудые нэгэдүүлжэ, аха дүү Савельевүүдэй хүтэлбэрилдэг тус коллектив хүндэмүүшэ Буряад оронтой үнинэй танил юм.

Эстрадын суута артист, уран үгын оюун бэлигтэн, бүхэсоюзна радио болон телевидениин дамжуулгануудаар харагшадта үнинэй танил болоһон Эдуард Юрзанов театрнуудай, киногой мэдээжэ артистнуудай абариень шадамараар һажаалдажа, олониие баясуулна. Ород арадай ба совет композиторнуудай дуунуудые гүйсэдхэгшэ, Бүхэсоюзна конкурснуудай, уласхоорондын фестивальнуудай лауреат Валентина Савельева болон Виктор Бударинай хүтэлбэрилдэг «Залуушуулай зүрхэн» гэжэ эстрадна ансамблиинхид ирагуу зохидхоноор гүйсэдхэһэн дуунуудаараа харагшадай халуун альга ташалгые хэды дахин зэдэлүүлһэн байна. Мүн лэ энэ коллективэй репертуарта оролсодог хүүгэдтэ зорюулагдаһан «Бидэ дуулаха. хүхихэ дуратайбди» гэһэн номер ехэшүүлэйшье магтаалда хүртэнэ.

Энэ коллектив сентябриин 20-до Бага-Куналейн соёлой байшанда ээлжээтэ концертээ харуулаа.

Н. МИТЫПОВА.

СПОРТ

ТОБШОХОНООР...

ҺУР ХАРБАЛГА. Спортын энэ зүйлөөр дэлхэйн түрүү һуури эзэлхын түлөө ээлжээтэ мүрысөөн октябриин 20-доор США-гай Сан-Франциско хотодо нээгдэхэ. Энэ ехэ мүрысөөндэ амжалтатайгаар хабаадахын тула СССР-эй суглуулагдамал команда Москвагай Крылатскадахи сагаалса дээрэ һорилго бэлэдхэл хэжэ байна. Спортын габьяата мастернууд—Олимпиин наадануудай чемпионка К. Лосаберидзе (Тбилиси), дэлхэйн чемпионка Н. Бутузова (Москва), дэлхэйн урдын чемпионка З. Рустамова (Душанбе), уласхоорондын классай спортын мастернууд —Л. Аржанникова (Киев), Москвагай Олимпиадада мүнгэн медаляар шагнагдаһан Б. Исаченко (Минск) гэгшэдһээ гадна, Шэтын областиин түлөөлэгшэд—1981 оной дэлхэйн чемпионадта 4-дэхи һуури эзэлһэн, СССР-эй оло дахин чемпион В. Ешеев, М-Б. Дашицыренов, Х-Ц. Гомбожапова, С. Жигжитова гэгшэд оройной суглуулагдамал командануудай бүридэлдэ орохо эрхэдэ хүртэхын түлөө һорилго бэлэдхэл хэнэ. Командын бүридэлдэ 4 эрэшүүл, 4 эхэнэрнүүд орохо ёһотой.

ХҮНГЭН АТЛЕТИКЭ. Манай республикын хүнгэн атледүүдэй һүүлэй жэлнүүдтэ туйлаһан амжалтые хараада абажа, СССР-эй Спорткомитет болон оронойнь Хүнгэн атлетикын федерациин управлени ерэхэ жэлэй хэдэн ехэ ехэ мүрысөөнүүдтэ хабаадаха совет командануудай бүридэлдэ Буряадай АССР-эй бэлигтэн бэрхэ тренернүүдые, спортсменүүдые кандидадаар оруулха гэһэн шиидхэбэри абаһан байна. Тиигэжэ РСФСР-эй габьяата тренер Б. В. Мироманов, уласхоорондын классай спортын мастер Н. Виноградова гэгшэд ерэхэ жэлэй февраль һарада Холбоото Штадуудай Лос-Анджелес хотодо үнгэргэгдэхэ СССР-эй ба США-гай хүнгэн атлетикын олон зүйлөөр суглуулагдамал командануудай нүхэд ёһоной мүрысөөндэ хабаадаха юм. РСФСР-эй габьяата тренер В. Д. Домнин түрүүтэй уласхоорондын классай спортын мастернууд П. Яковлев, А. Костецкий. гэгшэд Швецидэ үнгэргэгдэхэ Европын үбэлэй чемпионадта хабаадаха байна.

* * *

Эдиршүүлэй Сибирь болон Алас-Дурна зүгэй хотонуудай суглуулагдамал командануудай хоорондо хүнгэн атлетикээр нүхэд ёһоной мүрысөөн Братск хотодо болобо. Манай республикын хүүгэдэй спортын һургуулиин команда дүүрэн бэшэ бүридэлөөр хабаадажа, арбан суглуулагдамал командаа соонoo 5-дахи һуури эзэлбэ. Улаан-Үдын 51-дэхи һургуулиин 10-дахи классай һурагша Сергей Маслов 1500 метрые 4 минута 15 секунда соо гаталжа, бронзо медаляар шагнагдаа. 2-дохи ГПТУ-гай һурагша Сергей Батракин, 3-дахи техническэ училищиин һурагша Игорь Бадашков дундуур зайда урилдахадаа, 4-дэхи һууринуудта гараба.

БОКС. Сибирь болон Алас Дурна зүгэй зоныи түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн Барнаул хотодо болобо. Эндэ манай республикын боксернууд хангалтагүй үрэ дүн туйлаһан байна. Спортын мастер Ю. Мангатаев, мастерта кандидадууд В. Цыдыпов, В. Никитин гэгшэд өөһэд өөһэдынгөө шэгнүүрнүүдтэ бронзо медальнуудаар шагнагдаһан байна.

ДААМ. «Спартак» бүлгэмэй Буряадай областной соведэй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөндэ 18 даамшад хабаадажа байна. Улаан-Үдын 43-дахи һургуулиин һурагша О. Останин, спортын мастерта кандидадууд М. Базаров, Н. Смирнов гэгшэд чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртөө.

Б-М. ЖИГЖИТОВ.

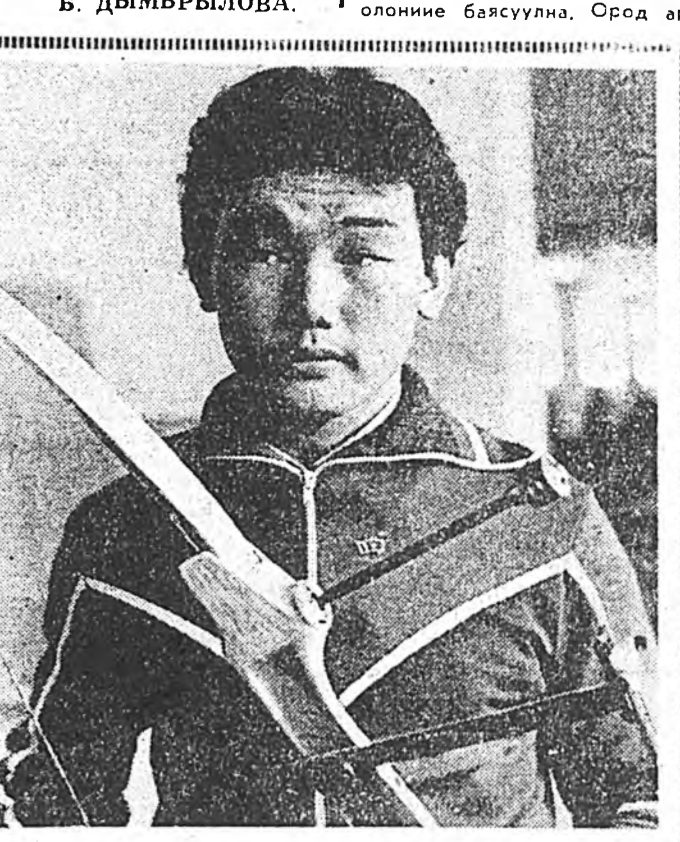

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Зүүн Сибириин технологическа институдай студент Валентин Дарханов. Манай республикын спортдо дуратайшуулда тэрэнэй нэрэ үргэнөөр мэдээжэ болонхой. Ушарынь юуб гэхэдэ, Валентин спортын хэдэн зүйлые амжалтатайгаар эрхилдэг. Боксоор спортын мастерта кандидат, залуушуулай дунда республикын хэдэ дахин чемпион, Һур харбалгаар СССР-эй спортын мастер, залуушуулай дундаһаа «Труд» бүлгэмэй Түбэй соведэй чемпион болонхой.

В. ПЛУТТЫН фото.

ХӨӨРЭЛДӨӨНҮҮД, ВЫСТАВКЭНҮҮД

Районой түбэй библиотекын хүдэлмэрилэгшэ Ольга Леонидовна Ситникова август—сентябрь һарануудай туршада хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй урда һонирхолтой хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэһэн, номуудай выставкэнүүдые эмхидхэһэн байна.

РСДРП-гэй хоёрдохи съездэдэ зорюулагдаһан фото-монтаж, номуудай нүүдэл выставкэнүүд «Георгиевский» совхозой һүн һаалиин фермэнүүдтэ эмхидхэгдээ.

Тиихэдэ Татьяна Дашинимаевна Найданова алдар суута Байгал далайда зорюулжа, номуудай «Сибириин сэлмэг нюдэн» гэһэн шэнжэлэл эмхидхэбэ.

Хүйтэн Булаг, Хан-Жаргалан гэжэ газарнуудта ажаллажа ябаһан Үдын совхозой үбһэшэдэй урда Байгал далай тухай һонирхомо хөөрэлдөөнүүд болоо.

Шагнагшадай урда Сибириин алдар суута далай тухай дуу, шүлэгүүд ханхинаса гүйсэдхэгдэбэ.

Г. БАДМАЕВ.

ЭСЭГЭНЭРЭЙ ЖЭШЭЭ

КАВАЛЕРОВО (Примориин хизаар). Хрустальненско ашагта малтамал шанаржуулгын комбинадта абтаһан тайгын Кавалерово тосхоной һургуули дүүргэгшэд түрүүшынгээ халаанай даабариие дүүргэбэ. Мүнөөнэй үйлэдбэриие түргэнөөр шудалхадань шефүүдынь—горнягууд туһалаа юм.

Һурагшадай мэргэжэлээ эртээнһээ шэлэн олоходонь туһалха, ажалда бэлдэхэ комплексно түсэб багшанарай коллективүүдтэй хамта зохёогдоһон байгаа юм гээд комбинадай һурган хүмүүжүүлэгшэдэй соведтэ ТАСС-ай корреспондентдэ хэлэһэн байна. Һурагшад һуралсалай полигондо ажалай дүршэлдэ һураһан байгаа. Тэндэнь шэб шэнэ техникэ суглуулагданхай, забойнууд, заһабарилгын мастерскойнууд түхеэрэгдэнхэй юм. Эндэ һурагшад проходчигой, электровозой машинистын, машина заһабарилагшын, түхеэрэлгэ заһабарилха слесариин мэргэжэлнүүдые шудалһан байгаа. Дүй дүршэлтэй хүдэлмэришэд, үйлэдбэриин шэнэ юумэ үүсхэгшэд эдиршүүлые алмажа, арьбадхажа һургаһан, сагаан туулга олзоборилгын комбинадай түүхэтэй, ёһо заншалнуудтай танилсуулһан байгаа.

Иимэ бэлэдхэл гараһан олохон залуушуул руднигуудта, предприятинуудай цехүүдтэ хүдэлнэ. Тэдэнэй зариманиинь өөһэдөө залуу үетэниие һургана.

(ТАСС).

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор—2-50-96, приемная—2.54—54. зам. редактора—2 68-08. зам редактора—2-62-62, отв. секретарь —2-50-52. секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни— 2-34-05 пропаганды—2-56-23 промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства—2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2 60-21, 2-57-63 информации—2-60-91, переводов—2,54-93, писем и селькоров—2-67-81, корректорская—2-23-61 выпускающие — 2-35-95. отдел объявлений — 2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств, полиграфии в книжной торговли г. Улан-Удэ, ул. Ленина. Н-00597. Заказ № 219.